

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 4 PEZETA

FRANTZIA, LENDAKARI BILA

Gaur eguneraino emezortzi Lendakari pasa dira Paris-ko Elysea-tik, 1848-tik asita. Frantziko Errepublikaren buru. Eun urte eta geiago igaroak dira errezkero ta Frantzia, bein da berriz, Lendakari bila dabilkigu. Begira buruzagi guztien erretratoak batean.

GATZ ETA PIPER

- Gobernuak emana du Mobimentuaren Oinarrietako Elkarte Lege bat. Lege orren babesean iru Politika Eralguntza sortzekotan omen dira. Auetako bata, Tarragona-ko Sendi-Diputaduetakoa dan Tarragona jaunak aizetu du. Onak «Asociación Cívica de Cataluña» izango du izen. Bigarren elkarteak «Democracia Social» artuko du izena ta onen gidari Alberto Ballarin izango omenda, ta Nazio guzira zabalduko da. Irugarrenak langille-aidea izango du ta Orti-Bordas falanjistak eratuko omen du.
- Barreiros anaiak beribilgintzako beren izeneko enpresa bat sortua zuten. Orain anaiok Lantegi ortako ardura-tokiak utzi egin dituzte. Amerikarrak Elkarte orri eman dizkioten neurri ta bideekin ezpaitaude ados. Dakizuen bezela, orain Lan-Elkarte orren %ko 16 akzio, Ameriketako Chrysler etxearen eskutan daude. Lantegitik alde egiterakoan, Barreiros anaiak 25 milioi pezetan akzioak langilleen artean zabaltu dituzte.
- Paris-ek omenaldi bat eskeiñi dio «Journal d'un cure de campagne» izeneko liburuaren egile dan Bernanos-i. Omenak dira ere «Les grands cimetières sous la lune» ta «Dialogues des Carmélites» liburuak. (Gerrateko kapellau baten egunerokoa, «Ilargipeko kanposantu aundiak», eta «Karmelita mojen elkarriketak», euzkeraz esateko). Bernanos, orain 20 urte il zan. Liburu oietako bigarren liburuak, euskaldunon izena oso goi jartzen du.
- Praga-ko Katedralean ilberri dan Beran kardenalaren illetak izan dira. Aietara zazpi mila kristau inguru bildu ziran. Tartean, an ziran Txekoslovakia-ko Gobernuaren ordezkoak ere.
- Europa-ko itxasontzi izozgillerik aundienak «Biscaya» du izen. Bordele-n egiña izan da ta Donibane-Lohitzune-ko arrantza-elkarte batena da berau. Ega-luze-arrantzatarako egin dute ontzia. Bertan jetxi ditezke elikopteruak ere eta itxasoan iru illabete, kaira itzuli gabe, egoteko gauza da.
- Iruña-n «Esparraguaren Lenengo Ekiñak» ospatu dira. An ziran Naparru ta Errioxa-ko ordezkariek. Biler auetan jakin denez, Espaiña guzian sortzen diran %ko 87 esparragu, Naparru ta Errioxa-tik ateratzen dira.
- Zaragoza-ko Artxapezpiku dan Cantero jaunak, bere Artzai-eskutzearn au dio: «Ezin ditezke ontzat eman

jabetasunik, ordezkaritza ta bitartekotasun jatorrik ez duan sindikatu-eralguntzarik.

- Bilbo-ko albistari-idazleen Elkartearen izenean agiri bat agertu zan Espaiña-ko paper guzietan. Agiri ori Bilbo-ko Gotzaiaren jokaeraren kontra egiña zegoen. Ezpazuan begi onez ikusten idazleak gotzaiak Bizkaia-n azkenaldi onetan gertatu diran gertaeretan eraman duan bidea.
- Andik pixka batera, Bizkai-ko amar periodistek izenpetuta, beste agiri bat azaldu da. Agiri onetan bes-teen artean ba-dira Bilbo-ko Albistariaren Batzordeko lagun diran idazle batzuen izenak ere. Auek, lenago aitatzen degun agiriaren aurka itzegiten dute, gotzaiaren alde itzegiñaz. Bilbo-ko «Hoja del lunes»-ko zuzendari ta zuzendari-ordeak, beren karguak utzi egin dituzte arrazkero.
- Paris-ko Arzobispo dan Marty kardenalak, Aita Santuarekin itzeginda gero, eta bere apaizen on-iritzia jarraituaz, erabaki au artu du: Paris-ko parrokuak sei urterako bakarrik izendatuko dira. Izentapen au berritu al izango da bein, ez gerora bigarren aldiz. Bere artzai lana egiteko apaizak egoera ta pakea bear omen du, baiña ez luzeegia.
- Gerrateetako illak kontatuak, Vietnam-go gerratea laugarren lekuan gelditzen da. An illak, 33.641 izan baitira. Munduko bigarren Gerratean, 291.557 il ziran; Etekin-Gerratean, 214.938 il zitzaizkien eta Munduko Lenengo Gerratean, 53.402.
- 1966-garren urtean frantzesen lan-saria, batekoz beste, 11.340 frankorena izan zan, (159.000 pezeta inguru).
- Ukraniar batek, illarra baño txikiago dan motor bat asmatu du. Motor au oso estimagarria iritxi zaie zirujanoei, batez ere, biotzeko gaitzetan erabiltzeko.
- Beren soroetako arroza gordeta eukitzeko ta saguengandik zaitzeko, japoniarrak arroz ori silotan eta zingiratan sartu dute urtebeterako.
- Plastiku batzuek bezin erabilgarria, brontzea bezin zurruna, galtzairua baño bost aldiz ariñagoa da karbonoaren aria. Onak artuko omen du munduko merkatuaren lenengo lekua. Beribilgintzan, batez ere, izango du bere erabiltzetarik aundiena.

ESKATU:

ZERUKO ARGIA-ren bidez, zure etxera bialduko zaizkizu, zuk nai dituzun liburu ta liburuxka auek:

	Ptak.
☐ 6-garren Paul Aita Santua ta «Il-garren Batikano» Batzarrak Yurre'tar Yulen A.	90
☐ «Lourdes'ko Ama» - Euskal Meza. P. Francisco de Lazcano. Donosti'ko Eliz-barrutian loratua.	35
☐ Kontu zarrak eta kontu berriak. Edic. «Apakia».	5

BRUÑO Liburuak

☐ Gazteen Biblia. F. Hoffmann eta Ondarrabi-ko F'ren itzak, eta A. Zugasti'k euskeratua	250
--	-----

EUSKALTZAINDIA

MAIATZEKO BILERA

Joan dan ilaren 30-garrenean bildu zan Gipuzkoa-ko Aldundi Etxean ileroko oiturari jarraituaz. Beti bezela, oi dan otoitzarekin asiera eman eta aurreko ileko bil-agiriaren onartzea egin zan lenbizi. Juan Sanmartin idazkariak Bingen Ametzaga-ren eriotz-berri eman zuan urrengo. Caracas-en il berri dan bilbotar au, Euskaltzaindikoa zan eta euskaltzainak beren miña ta dolua agertu zuten. (G. B.)

BILINGUISMOA GOBERNUTIK

Eziera ta Jakintzako Ministeritzak elebitza edo bilinguismoa antolatu nai du ofizialki ta ortarako Euskaltzaindiari bere ordeko bat eskatu dio ortarako sortuko dan Batzorderako. Baietza emango zaio eske oni, ta izango du Gobernuak kontu ortan Euskaltzaindiaren ordezoa ta laguntza.

Batzorde onen zenbait berri ematen dizkigu Juan Oñatibia-k; be-
ra baitabil Batzorde ortan sartua euskaldunon aldetik.

DIRU-LAGUNTZAK

Gazteiz-ko Aiumentuenak 10.000 pezeta eskeiñi dizkio Euskaltzaindiari, Otsaillean uri aretan egin zan Bilerako gastuetarako. Beste 1.000 ptas. eman ditu Gazteiz-ko Aurrezki Kutxak.

EUSKERA-DIRU-ETXETAN

Bilbo-ko Bankuak, emakumeentzako egin duan zabalkundea, orain euskeraz agertu du, eta atera duan liburuxka orren ale bat Euskaltzaindiari bialtzen dio. Eskerrak agertzen dizkiogu Diru-Etxe orri, gure izkuntza aintzakotzat artu dualako.

LOVAINA-TIK

«Centre National d'Onomastique» Lovaina-ko Eralguntza bat da ta aren zuzendarietako bat dan Draye jaunak Euskaltzaindiari esker-
rak emanaz idatzi dio. Len, toki-izen eta pertsona-izenen zerrenda bidali bai-genion arek eskatuta bezela. Orregatik aren gurekiko esker ona.

ARJENTINA-TIK

Cuyo-ko Unibersidadeak Euskaltzaindiari eskea egiña zion, bidali genezazkiola gure aldizkari «EUSKERA»-ren ale batzuek. Ala egin gen-
ion, eta orain eskerrak emanaz idatzi digute andik.

DONOSTIA-N LEGE-IKASGOA

Oraitxe eskeiñi digute gipuzkoarroi Lege-Ikaskua eraikitze-
ko es-
kubidea. Euskaltzaindiak oso begi onez ikusi du gertaera ori ta orri buruz erabakiak artzeko, dei bat egitea erabaki du Euskaltzaindiko le-
ge-gizonel.

«EUSKERA» ALDIZKARIA

Euskaltzaindiak bere kontuak agertzeko aldizkari bat du: «EUS-
KERA» izenekoa. Oraitxe ari da azkenengo alea prestatzen eta Iri-
goen Alfontso-k eskutitz bat bialdu digu gorabera oien berri emanaz.

LAGUNTZA-ESKE

Euskaltzaindiak bere gastuetarako laguntza asko bear du. Gipuz-
koa ta Araba-ko Aldundiei diru-eskea egiña dio lendik. Orain, beste
diputazioei egitekotan da.

IRUÑA-KO SYMPOSIUM

Udazken aldera, Iruña-n «Symposium» bat ospatzekoa da. Orri
buruz «Principe de Viana»-koekin itzegitekoak gera.

TORIBIO ALTZAGA SARIA

Sari au bitara eskeintzekoa da. Lenengoa, beti bezela gaia nor-
beraren esku utzia eta nagusientzako egoki dan antzerki bat sari-
tuaz. Bigarrena, Euskaltzaindiaren Urre-Eztaiak jaiartzeko saria. Au,
zazpi urtetik amalau edo amasei urteraiñoko aurrentzat egoki litza-
kean antzerki onenari emango zaio.

AZKUE-REN IZTEGIA

Iztegi oni buruz, zenbait berri eman dira batzarrean. Eta orain
argitaldareiei baldintza batzuek jartzea erabakiaren da. Orrela zeattu
dira eskubide-neurriak eta abar. Aukera onenak eskeintzen dizkigu-
nari emango diogu liburu ori argitaltzeko mandatua; eta urte onen
bukaerarako uste degunez, lenengo tomoa argitaratuko da. Guztira
3 tomo izango ditu. Zuzenketa eta geigarrien ezarketa, Mitxelena
Luis-en esku dago, dakizuenez.

«GAUR» ETA «SIADCO» ELKARTEAK

Euskeraren egoerari buruz azterketa bat egiteko Batzordea izen-
datur dago. Batzordeari lan ori zeatz egiteko mandatua eman zaio
ta gero lan ori eskeiñi dezaiela Elkarte bie.

Eta besterik ezean, betiko otoitzez bukatu da Billera.

BERAN, KAR- DENALA, IL

Larøgei urtekin joan da betiko, Erroma-n, Beran kardenala, Praga-ko Artxapezpikua izana. Ogei urte pa-
sa zitun espetxean, Hitler-ekin le-
nengoz eta sovietarren mende ge-
roago. Erbestean il da, baiña bere
errialdean zazpi mila kristau bildu
ziran Praga-ko Katedralean egin ziz-
kieten illetan.

BERTSO BERRIAK

ITXAROPENA

— 1 —

Oitu bezela, erriko jaitan,
igo nintzan baserrira,
txikitan alai eduki nindun
oroitz goxoan kabira.
Sartu orduko biotza illun;
malgo ixillak begira,
maitagarri bat palta dalako
gauzak aldatu baitira.

— 2 —

Biotz xamurrez artu ninduten
anaiak bere artera,
zenbat alegin etzuten egin
triste zegoen au poztera.
Ni bezelaxe itxuraz alai;
beren biotzak minbera,
igaz mai-buru aitak egin zun,
aurten palta gendun bera.

— 3 —

Berritutako etxe bikaña;
sukalde alai, txukuna,
illoba txiki alaien saila,
goxo laztantzen zaituna.
Baña xar ura palta da ortik,
or dago bere utsuna,
mundu onetan beste infortxok
ondo beteko ez duna.

— 4 —

Nere abotsa entzun orduko
ezpañetan irriparra,
nun edo andik azalduko zan
atarira aita xarra.
Ator, Bixente, ator aurrera,
aren eskeñi bearra,
biotz xar artan etzan oraindik
auldu maitasun indarra.

— 5 —

Bazkal ordua urruti zegok,
ar zak zerbait bixigarri,
bati agindu, bestea deitu;
eraman eta ekarri.
Gero patxaran nere ondoan
bere aulkiean jarri,
urte guziko kontakizunak
kontatu bear alkarri.

— 6 —

Igaz-datorren arte-esanda,
lagundu zidan bidera,
—Etorri gero— ni etorri naiz,
baña palta zaigu bera.
Eraman zuten, ainbat jetxi-igo
egin zun aldapan beera,
azkenengoa noizpait bear da
etzan itzuli etxera.

— 7 —

Sukal ondoan ez det nabari
gure aita xar, iztuna,
orixe da gaur gure biotzak
billatzen duten utsuna.
Baldartuxea zebillen baña,
bera zan biltzen ginduna,
biotz erori auk pozteko
palta bere maitasuna.

— 8 —

Mai ingurura urbildu giñan;
gure biotzen goibela,
zirallu zarra ikusten gendun
arek utzi zun bezela.
Bi «Aitagure» esan ziran palta
zanaren alde, orrela,
jakin dezala ilda gero-re
semeak maite dutela.

— 9 —

Umore naia ba-gendun danok,
itxuraz nagusi poza,
bañan aldizka biotz illunduz
palta zanaren oroitz.
Itza jario aritu giñan,
ez gendun bazkari motza,
aitarik iñork etzun aitatu,
lotzen baizigun biotza.

— 10 —

Anaiak sortu batean lotzen
gindun lokarria bera,
eten danean orra erori
bakoitza bere aldera.
Txoko bero au oztu betiko;
errira noa minbera,
gure sutondo xarrean berriz
noiz bilduko ote gera?

— 11 —

Nai ta nai ezko gorabera au
zeiñek ez degu aitortzen?
aitona eta aita joan ziran;
gu-re ba-goaz erortzen.
Ume txikiak gain artu nairik,
aldamenean koskortzen,
baña emendik bein joaten danik
ez da geiago etortzen.

— 12 —

Aren lekua bete da; aurki,
gure lekuko, berria,
anai maiteok ez negar egin;
illunak ba-du argia.
Baña banaka goazeneko
Jainkoak dauka jarria,
danok bilduta pozutuko geran
betirako aberria.

ATAÑO — Donosti

NERE BORDATXOTIK

1969'garren urteko Maiatza'
ren ogeitaseigarren eguna: aste-
lena.

Arriturik gelditu nintzan «La
Hoja del Lunes» periodikuko lan
bat irakurrita.

Barrenaldean Zuloaga'ren izen-
pea (firma) zetorren.

Maiatza'ren 18'garren egunean
Madrid'en ospatu zan txapelke-
tari buruz moldatutako lana zan.

Dakizutenez, egun artan, Es-
pañi'ko gizonik indartsuena izen-
datu bear zan.

Ain zuzen, Joxe Manuel Agi-
rre «Endañeta», gertatu zan ira-
bazle.

Zuloaga'ren iritiz, lan eskas
eta parragarriak egin zituzten
Madrid'en.

Pixu botatzen, esate baterako.
«Bederatzi metrotatik aurrera
ez omen zuten pixurik bota.
Marka oiek, ogei urteko gazteak,
65 kilo inguru izan ezkerre, erre-
z egiten omen dituzte».

Bejondaizula! Zuk atera dizki-
gutzu babak altzetik!

Ez dakit, egia esan, au nola
idatzi (eskribitu) ditek.

Ezagutzen ez dun lantegi ba-
tean luzitu dun gizonik ez det
nik oraindik ezagutu.

Madrid'en marka aundiak egi-
tea izango zan arrigarria.

«Endañeta'k» berak aitortu
zun leialtasun osoz:

«Madrid'en zer lan eragineri-
ziko zizkidaten aurrez jakin izan
banu, ez nintzan batere joango».

Sekula ontzi bat eta arraun
bat ikusi ez ditun artzai bati,
nola eskatuko diozu beti arraun-
nean dabilzan gizonen markak
egitea?

Egundo frontoirik eta pelota-
rik ikusi ez dun bat bota bear
al dezu Erretegi edo Atano'ren
kontra pelotan jokatzera?

«Endañeta» arrijasotzalea da,
ondo dakizunez.

Gizonik indartsuena aukera-
tzezkero, legez, indar lanak es-
katu bear zitzaizkien.

Ala izango zirala uste zun «En-
dañeta'k». Argatik joan zan Ma-
drid'era.

Pixu botatzea, burni okertzea,
telefonoko listiñak puskatzea, ta
abar, ez dira pixu-jasotzale ba-
tentzat egiten diran lanak.

Ortan maña ta oitura bear da
indarra baño geiago.

Ta... zer esaten dezu indar-
tsuak korrika egitera beartzeari
buruz?

Gomarekin ere ez da peatzen
ori.

Indarra erakutsi bear izan zan
garaian, ondo ikusi zan «Enda-
ñaeta'k» kontrarioak nun utzi zi-
tun.

Zuk zitutzen dituzun ogei ur-
teko ta irugogaitabost kiloko
gazte oiek, Azkoiti'ra eramango
nituzke pozik Garagarrilla'ren
amabosgarren egunean.

Egun artan, «Endañeta» ta So-
razu neurtuko dira aurrez-aurre.
Indartsu biak lanak bukatzen
dituztenean, zuk diozun gazte
oiek eldu dezaiotela «Endañeta
'k» erabiliko dun amairu arruako
kubikoari.

Zeure denboran ikusi dezun
parregarrikeririk aundiena ikusi-
ko zenduke.

Seguru asko, lurrari ez liote-
ke kenduko. Jasoaldiak konta-
tzen etzenduke lan aundirik izan-
go.

«Endañeta» «profesional» ize-
nekoa dala, ta ez daukala «ama-
teur» bezela azaltzerik?

Ori beste kupel bateko sagar-
doa da. Ortan ez naiz sartzen,
eta ezta nai ere.

Legeak eta arauak jarriak
egongo dira.

Aiek errespetatuakin egiña da-
go guzia. Artarako dauden gizo-
nak erabaki dezatela auzi ori.

«Endañeta» lenen mallako in-
dartsua da. Azaldu dan toki gu-
zitan erakutsi du.

Indartsu bati indar lanak es-
katu bear zaizkio, sukaldari (ko-
ziñero) bati jaki goxoak eskatu
bear zaizkion bezela.

Sukaldariari nola emango dio-
zu ba igeltseritzako lana?

Auxe zan Madrid'en gertatua:
Trajea egin bear, eta zapate-
roangana joan.

Nik ez dakit gure lur ontan
zer gertatzen dan.

Gizon bat, bi edo lau, zertan
edo artan nabarmentzen badira,
gora bidean baldin badijoaz, ga-
raiz izango dituzte etsaiak, an-
dik edo emendik.

Iñoren onik ezin degula ikusi
esan ditek.

Poztu bearrean pipermindu
egiten gera; lagundu bearrean
kalte egiten alegintzen gera.

Egurra pipiak jotzen dun be-
zela, gaurko gizonok inbiriak jo-
ta gaude.

Negargarria benetan!

Maiatza'ren 25'garren eguna:
igandea.

Egundoko poz— alaitasuna
eman zidan nere adiskide Zuru-
tuza jaunak «La Voz de España»
egunkarian agertu zun artiku-
luak.

Batzutan naigabeak eta bes-
tetan pozak izaten ditugu.

Goraxeago, zerk naigabetu
nindun esaten det. Orain berriz,
zerk poztu nindun.

Zabalegi'ko eskola, dakizute-
nez, nekazaritzan erakusteko es-
kola da.

Donosti'ko Aorros Kutxak ba-
besten dun eskola.

Baserritar batek ikasi bearrez-
ko guziak erakusten dira Zabale-
gi'n.

Eta Zabalegi'ko eskola, zorio-
nez, txikiagi egin zaigu. Dan ba-
ño doble aundi izan balitz ere,
joan dan urtean sartu nai zuten
danak sartzerik ez omen zuten
izango.

Alako eskea, noski!

Asiera moteltxo izan zun.

Etzan orduan oraingo konturik.
Izan ere, ba-gera gu geran be-
zelakoak!

Dana geu gerala iruditzen zai-
gu. Ez degula ezer ikasi bearrik.

Baserriko lanetarako ez dala tek-
nika bearrik eta eskola bearrik.

«Seme-alabak eskolara baldi
baserrian bizi bear izan da?

Etzeok toki txarrean! Etxean
bezelako maixurik ez ditek es-
kolan billatuko».

Au zan gutako askoren pen-
tsatzeko modua.

Egozkorrik aundienak ere, or-
dea, egunetik egunera egiten ari
diran aldakuntzak beren begiz
ari dira ikusten.

Konturatu egin dira orain be-
rrogei urteko konturik ez dago-
la. Ba-dakite gizona illargiaren
jabe iritxi bezperan dala: denbo-
ra berriak jokabide berriak es-
katzen dituztela. Lengo postu-
ran segita ez dagoa ezer egi-
terik.

Burua makurtzen asi dira; be-
giak zabaltzen, gauzak diran be-
zela ikusten.

Aitatu dezagun, adibidez, Es-
pañi'ko nekazaritza.

Orain baño ondotoz jende
gutxiago zan garaian, Españi'n
etzan egiten nazio barruko pre-
miak osatzeko ainbat gari.

Kanpotik ekarri bear izaten
zan.

Lengo besoen erdirik ez da
orain nekazaritzan ari. Eta, garia
sobratu egiten da.

Millaka tonelada bialtzen dira
kanpora, bertarako geiegi iza-
nik.

Oraingo makineri, traktore,
erreminta, ur-banatzte, ta abar,
orra or miraria guzian bixtan.

Teknikak eta aurrerapenak
egin dun miraria da. Españi'n
bezela munduko beste ainbat
naziotan.

Gizon ikasiak an eramango
du beti bere ezaugarri nabar-
mena.

Eskola auetan ikasi dun neka-
zari gazteak ba-daki nola joka-
tu.

Sagasti bat aldatzen badu ere,
ezaguna izango da.

Ez da miurak eta zikiñak josi-
ta ikusiko, zoritxarrez, toki as-
kotan ikusten diran bezela. Gaz-
te orrek ba-daki arbola nola tra-
tatu. Ba-daki txertaketak eta
poaketak noiz eta nola egin; ba-
daki gaxoa nola sendatu.

Egazitegi bat jartzen badu,
azken modara jarriko du. Ikasia
dago angan lanak egiten.

Ganadura jo nai badu, ukullu-
rako griña badu, artan ere muti-
lla agertuko da.

Ezagutzen ditu eman bear di-
ran pausoak eta eraman bear
dan jokabidea.

Arto sallak ugaltzea pentsa-
tzen badu, ba-daki zer arto kla-
sek emango dion etekiñik one-
na; baita zer ongari komeni
zaizkion ere.

Ikasi egin baitu, ta ikasitako-
ari utzi pakean beti ere.

Indar ikaragarria artu du Eus-
kalerrian industriari.

Fabrika bikain eta indartsuak
nunai. Egunean baño egunean
ugariago.

Fabrika oietako nagusi jende-
ari, peoiak ez die kezkarik ema-
ten.

Jende berezia, jende espezia-
lizatua eskatzen dute.

Aien atzetik dabilta. Ondo
ere ondo pagatzen dituzte, peo-
iekin konparatuta.

Ikasteko egarrikerik ez dun ba-
serritarra, dana dakilla uste dun
baserritarra, peoi utsa izango da
bere bizi guzian. Oso aurrerako
gutxi egingo du.

Baserrri asko ustu dira Gipuz-
koa'n. Ezin ukatu, ta... oraindik
ustuko diranak, bear bada.

Alare, nekazari eskolak toki-
rik gabe gelditzea, izan ditek
señalerik onena da. Zutik geldi-
tzen diran baserrriak, aurrerako
gelditzen diran baserrriak, orai-
nartekoak ez bazelakoak izango
dira.

Beste aurrerapen bat izango
da beroietan.

Baserrri

Baserrri

Baserrri

Baserrri

Baserrri

Baserrri

RESTAURANTE

OR-KONPON

Asarraturik baldin ba-zabiltz...

OR KONPONI!

Egualdi txarra egiten dula?...

OR KONPONI!

Kaskarrekoa artu dezula?...

OR KONPONI!

Umore txarra galtzeko or dezu...

OR KONPONI!

Jatetxe ortan bazkaldu-eta...

OR KONPONI!!!

Hotel San Sebastián Etxea

Av. Zumalakarregi, 20

DONOSTIA

1.896

1.969

GIPUZKOA'KO PROBINTZI - ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure

«PRESTAMEN SERBITZARITZA» (Servicio de Préstamos)
balla zaitz

Zure baserrria erosteko edo obetzeko

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko

Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko

Baratzeko frutuak obetzeko

Jakindean jarri zaitz Donostia'ko gure

12 afizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

ERRIETAKO AGINTARI JATORRAK ETA SASI-ORDEZKARIAK

Vigo-ko alkate- ordezkotako bat kartzelan sartu dute oraintsu. Oraintxe iru bat illabete, iru kontzejal beren kargutik bota zituzten, alkatearen kontra salapen bat azaldu zutelako. Salapen arek zionez, alkateak Erri-Agintaritzako 277-garren legea ausi zuan. Delako alkate orrek, erriko obra batzuen aldaketa izenpetu baitzuan, eta aldaketa orrek, alkatearen lur bati egundoko garestitzea ekarriko zion, nunbait. Auzia alkatearen alde erabaki zan, baiña denak etziran kontent erabaki orren zuzentasunari buruz. Orain beste alkate-orde bat kartzelan sartu dute, errietako edertze-legearen kontra jokatu dualako.

Gertaera aukeratu, beste aiantamentutan ere argiratu dira, eta aldiz auzipean sartuak eta aldiz auzi gabe urtu dira istilluok. Onelako okerrak garbitzeko askoz gogo biziagoa agertzen dute, erriak zuzenean eta jator aukeratutako ordezkariak; ez ala goitik izendatutako ordezkariak. Ortik agiri gelditzen da, nolako pulamentu gutxiarekin egin eta antolatu oi diran zenbait erri-edertze ta zabaltze. Emen agertzen da sarri, onen edo aren interesen arioren erabakitako aldaketa zenbait; ta ez guzien onari begira egindako edertze ta erri-zabaltzeak, kome-ni litzaken bezela.

Ta erri-edertze ta zabaltze lan onek, au bear du aurrena: erriak ikusteko eran erabaki ditezela ortarako egiten diran obra guziak. Zorritzarrez, goitik aukeratutako ordezkariak, erriaren babesik ez dute. Ta erriaren gauzetan ez dute benetako arretarik artzen. Erriak bere agintarien gaitasuna erabaki ezin duan bitartean, aiantamentuetako lege- austeak eta abar ezin argitu al izango dira, noski.

Erriren babes aundiagoa duten aiantamentu ta diputazioak, bai; oiek arreta aundiagoa artuko luteke onelako lanetan. Erdiko agintariak aiantamentuei eskubide geiago emateko errezelo aundiak izaten dituzte. Dena txilborrean gorde nai dute, orregatik, ezer egiteko azken-erabakia; ta ori gauza utsetan ere bai. Ta erriak izendatzen ez dituan aiantamentutan, bai, ori gerta ditzake. Baiña erriaren botoz aukeratutako Aiantamentutan, ez da orrelako arriskurik. Erriak, bere aukerapenean eta gero ko jardunetan, berak aukeratutako ordezkari- ei eska bait-dezaioke, jator jokatzeko.

EUSKAL-HERRIA TA GAZTEL-HERRIA

Carlos SANTAMARIAK

Gaztel-Herriaren izenak inperialismoaren iduria gogoarazten omen digu euskaldunori. Agertu berri dan liburu batean, ordea, hipotesi hori gezurrezkoa dala erakusten saiatzen da egilea.

Egile hau Anselmo Carretero jaun- na da, federalista ezaguna. Eta bere idaztia, adiskidea duan Francisco Sabaté jaunak argitaratu du Valenzian. Liburu benetako harri- garria ta irakurgarria. Z. A. k, «Herriak eta Gizonak» izeneko horrian, notatxo bat jarri zuen, liburu honi buruz, Rikardo Arregi lagunak idaz- titakoa. Baina nik zerbait gehiago esan nahiko nuke, uste dudanez merezi dualako.

Carretero jaunak dionez, Gaztel- Herria, Euskal-Herria bezalako, li- bertadezalea izan da beti. Baina gero gauzak okertu dira, Gaztel- Herria errudunik ez. Ondamen ho- nekin lehenengo kaltiarra Gaztela bera izan da. Hau onartzeko leioia ta Gaztela herrien tradizi- onak oso desberdinak direla jakin behar da: Baina, gure egilearen iritziz, is- kri-

ERAMAN - EKARRI'ra ko
AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

Zeruko Argia

Zuzendaria:

ANTONIO ITURRIA
ASTIAZARAN

Naparroko-Kantauriko ta Ara- goiko Kaputxinoak argitaratua
(Carlos III, 22. Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22: Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Urtekoa ... 190 Pta.

Atzerrian ... 265

Aldez artu nai bada, galdetu.

batzaile askok, Ortega y Gasset, Unamuno ta Azorin hauen artean, herri biak nahasten dituzte eta na- haste hau oso kaltegarria da, Es- painia ondo ulertzeko.

Tesi hau interesgarria ta para- dojiakoa iduri zaite eta horregatik ekartzen dut astekari honetara.

Gaztel-Herriak euskaldunetati- hartu du bere libertadearen alde- ko tradizioa. Burgos kortean eus- keraz mintzatzen omen zan. Lehe- nengo Gaztelaren kondeak jatorriz- ko euskaldunak ziran eta beren askatasun-zaletasuna transmititu- zioten Gaztel herri berriari.

Asturiasetik sortutako errokonkis- ta, berriz, noble godoez egin zu- ten eta hauen gogorrezko izpiritua, Leioa erresumara eramana.

Bi mentalitate hoiek burrukaz ibili ziran luzaro. Alde batetik as- katasun-mentalitatea. Antzinako herri librean mentalitatea. Numan- ziako mentalitatea. Bestaldetik Fue- ro Juzgoa, godoen mantalitatea ta gudarikeria. Gure egunetarraino iraun du burruka horrek. Baina zesarismoak, pizkanaka pixkanaka, libertadeak ondatu zituen. Eta be- re lehenengo bitima Gaztela bera izan zan, Carretero jaunak dionez.

Asieran demokraziako kutsu- zuen. Gaztelak. Hala agertzen da Historian. Eta izaera hori Euskal- Herri- tik etortzen zitzaion.

Gaztel-Herria komunidade bere- jabe multzo bat zan lehendabizi. Federalista zan bere egitura. «Be- hetriak» ziralakoak osatzen zuten, orain Gaztela zaharra deitzen du- guna. Gipuzkoa bera hoietako erre- publika edo behetria bat zan.

Nahiz ta gudarai euskaldunen la- guntza izan, Gastelak askatasuna laster galdu zuen, Leoiaren kontra gudatetan. Euskal-herriko jendeak berriz, luzaro gorde zuen, bere li- bertatea.

Egileak dionez, Espainiko herri- gehienek ez dute sekul alibertate- rik ezagutu. Ez da beraz harritze- koa beren bizakera oso desberdina izan, Euskal-Herriaren aldean.

Carretero jaunaren aldetik, Eus- kal-Herria Espainiko herri guzien- tzako eredu ta enxmplu izan behar da.

Nere irakurleek ez dute ezer gal- duko liburu hau arretaz irakurtzen eta sakontzen. Bere titulua «La personalidad de Castilla en el con- junto de los pueblos hispánicos» duzute.

Artikulu hau egilearen ohorez eta omenez egin nahi dut. Seguru nago poza handia emango diola be- re ideiak euskera zaharraz azal- tzen berriz ere arkitzeak.

APAIZ BAT

Don Juan, Don Juanito deitzen zioten. Aita es- kultorea zan. Uribesalgo, Aretxabaletako artista pama- tua. Aita Santuaren soldadu izana. Ordizia-ko Urdane- ta-n irudi ederraren egilea.

Bere seme Don Juan, Donostiko Ategorrietan ze- goan parroko.

Millaka pertsona artian, bere illetatan nintzan. Ille- tak etziran elizan. Ainbeste jende biltzeko ez bait zan Donostian eliza egokirik. Tranbia Konpañiak ezkeiñi zituan bere kotxera zabalak Don Juan-en lagun gu- tiak bildu al-izateko.

Gotzai jaunak buru genduala ¿zenbat millaka per- tsona juntatu giñan?

Nik biotzez maite dedan gipuzkoar erri bateko gaz- teak gogoratu zitzaizkidan Uribesalgo jaunaren onratan.

Oraindik denpora gutxi dala, ementxe, ZERUKO ARGIA-n agertu dute gazte oriek bere erriko apaiza- ren kontra karta garratz bat.

Gaur egunian ¿ez ote degu geiegi espero kristauak apaizengandik? Geuk benetan egiten asteko ordua ¿ez al-zaigu iritzi? Geuk, inortxoren zai egon gabe.

Baiñan tentagarritzko gai au utzi dezadan, Uribesalgo apaizakin jarraitzeko.

¿Zer egin zuan apaiz bezela Ategorrieta-ko Don Juan-ek?

Itzilaria etzan. Beste asko bezela, ezta ere gailen oietako bat. Gizon umilla zan, apala, korrientea, guzie- kikoa. Jendea amorioz biltzen zekiena.

Orixe besterik etzuan Don Juan-ek.

Sinismendunak eta sinisgabeak, danak bildu giñan estu-estu Donostiko Tranbiako Kotxeratan.

Don Juan-ek orixe zuan. Lagun urkoaren maitasun berezia. Besterik ez.

Apaiz batek, eta ez apaizak bakarrik, gizon batek lagun urkoaren maitasuna baldin ba-dauka, kondizio danak bete dituala esan genezake.

Meza bukaeran, akabatze etzan jaunartze artan, obispo jaunak itz batzuk esan zituan:

—Aurren aurrena neure buruari esaten dizkat, eta gero, emen zaudeten agintari jaunari. On egitera bear- tuak gaudela, eta ez daukagula gaitz egiterik ezta ere gaiztotzak dauzkagunari. Onak eta gaiztoak zein diran benetan, goiko Jaunak bakar bakarrik dakialako...

Berriz ere esango det. Besterik etzuala egin bere bizitza guzian Uribesalgo apaizak.

Onak eta gaiztoak, danak ziran onak berarentzat. Danak artzen zituan amorioz.

Bereik etzuan. Zituan guztiak bestearentzat. Xemei- ko gorriak gabe, txanpon bat gabe ilda. Baiña guzien artean bera aberatsena.

¿Gaurko apaizak nola bear dute izan? — entzuten diogu sarritan apaiz-gai estudianteari. Ez da zaila eran- tzuten.

Gaurko apaizak, eta betiko apaizak, jendea amorioz urbiltzen dakitenak bear dute izan. Onak eta txarrak, edo txartzat dauzkagunak, guziak. Den-denak.

José de Arteche

KEZKAK

APAIZ-BATZORDEA, ZERTARAKO?

Egunkarietan ere agertu danez, auteskundeak dira apaizen artean. Izan ere, Gipuzkoa'ko apaizdiak be- re ordezkariak aukeratu bear ditu: bailara edo alderdi bakoitzean bat eta Eliz-Barruti osoan barrena bes- te sei apaiz.

Errenkada aukeragarria atera bainon lenago jakingo degu auke- ratutako taldearen berri. Ogeita amarreko taldea. Tartean izango dira erlijioaren ordezkari iru ere.

Gotzai jaunak sei lagun izenda- tuko ditu berak bakarrik.

«Apaiz-batzordea»... Zertarako?, galdetzen det nik. Batetik, dirudie- nez, apaizdiaren ordezkari izango da, apaiz-taldeak aukeratuko bait-ditu egienak.

Bestetik, ordea, ba-dirudi Gotzai- aren ordezkari ere ba-dala, arek izen- datzen bait-ditu beste sei apaiz.

Ordezkaritza ori guztia, zertara- ko? Gotzaiaren eta apaizdiaren ar- tean bitartekotza egin dezaten? Gi- sa ontako bitartekotzak, nere us- tez, alkarrekin oso asarre dauden bi alderdiren arteko adiskidetu- naia adieraziko luke.

Edo gutxienez ere, alkarrengan- dik biziro urrutu dauden bi mutur

eta bi baztarren urbidu-naia, ba- tera bildu-naia.

Ortarako izango al da?

Zertarako? Gipuzkoa'ko Eliz-ba- rrutiaren berri emateko? Apaizen iritziak jakin ditzaten goi-aldean? Apaizdiaren arazoak eta eskabideak Gotzai jaunari eramateko?

Eta kristau-erriarenak, nun gel- ditzan dira? Gure kristauak beti besteren bidez itzegin bear al du- te?

Zertarako? Gotzaiaren erabakiak eta aginduak apaiz-artera zabaltze- ko? Gotzaiaren beso eta Gotzai- aren ezpain izateko?

Zertarako? Ez apaiza bera baka- rrik da ezer errian eta ez Gotzai bera bakarrik Eliz-barrutian: ezer gutxi dezake, alegia, bakoitzak ba- karka.

Erabakiak artzeko, arazoak kon- pontzeko, illunpeak eta kezak ar- gitzeko, bearrei erantzuteko, zen- bait jokabide epaitzeko, zenbait ge- zur eta gogorkeriri aurpegi emate- ko, gizartearen bekoeki eta goikoei egi-egia esateko, gai al da gaur inor bera bakarrik?

Zertarako «Apaiz-batzordea»? Gai

bakontzean eta edozein arazotan, Gotzaiak galdetu eta taldeak bere iritzia azaltzeko bakarrik? Baiña, gero, azken-itza Gotzaiak duanez, berak bakarrik nai dituan eraba- kiak artzekotan?

Gotzaien «lan-kide» dira apaizak. Eliz-Batzar Nagusiak erakusten duanez. Guztiak lan bat bera al- karrekin ari dutelarik, alegia. Al- karrekin eta alkarri lagunduaz, noski.

Apaizdiaren larrien eta ezifien berri eramatea; kristau-erriaren arazoak eta kezak goruntz jaso- tzea gero erabakiak artzeko eta erantzunak ematelko orduan ere iritzia ematea...

Egin bearko du ori guztia «Apaiz- batzordeak». Bainan besterik ez? Ori ote litzake «lan-kide» izatea? Ezetz esango nuke.

Zertarako? Gotzai eta apaizki, danak alkarrekin kristau-erriaren serbitzurako dirala konturatuaz, au- rrena beintzat, erakunde jator bat antolatzen alegindu bearko luke.

Kristauen bearrei erantzuteko eta apaizkien «artzai-lana» Eliz-ba- rruti osoan barrena antolatuko duan taldea. Bere izenez esanda, «Artzaintza-batzordea edo erderaz Consejo Pastoral».

Zertarako? Bigarren, apaizdi oso- aren ordezkari izango danez, guz- tien arteko lotura izan dedin, da- nen arteko batasun-lokarri.

Zertarako? Gotzaiaren lankide diranez, azkenetako eraman bear- ko litzake lankidetzat ori. Apaiz-al- daketak eta apaizkiko arazoak era- bakitzekoan, orduan ere kideko. Eliz-barrutiko eliz-langintza anto- latzekoan, orduan ere bai.

Zertarako? Bear nagusiei eran- tzutekoan, kristau-erriaren garran- tzi aundiko galdetza eta kezkei ar- gi egitekoan; ardura eta ajola aun- diko erabakiak artzekoan, orduan- txe bereziki izan bear luteke Go- tzaiaren lan-kide.

Zenbat-eta ordu larrigoak, zen- bat-eta arazo astunagoak, orduan- ta lankideago. Orduan bereziki. Izan ere, onelakoetan izan ezik, noizko dira alkarrekin taldean ar- tutako erabaki eta erantzunak?

Zertarako? Eliz-Batzar Nagusiak ez du zeazki izendatzen «Apaiz-ba- tzordearen» lanik eta eskubiderik. Igesbide ori dala-ta, «Apaiz-batzor- dearen» itza utzi ote ditzake iri- tzien maila utsean?

Ogei ta amarreko apaiz-talde bati eta onen atzetik dagon apaizdia- ren iritzi eta eskabideei muzin egin ote dezaieke inork? Ez al litzake bidezko, erabakien mallan ere ain- tzakotzat artzea?

Zertarako? Geroak du itza.

(4'garren orrialdean jarraitzen du)

GAZTANAGA'k

MUNDU IBIRIBILA

ESKOZIA TA GALES'KO LURRALDEKO ABERTZALETASUNA

Eskozia ta Gales'ko abertzaletasun-pizkortzeak ez du berekin Ingalaterrako gorrotorik. Lurralde bietan, Londres'tiko loturak etetzeko azkurea, egunetik egunera geitzen ari da —«Die Zeit», «Hamburgo'ko albistariak dionez»—.

Eskozia'n, «Scottish National Party'k» (S. N. P.) au aitortzen du: «Eskozia oraindik menperatua dago. Polonia, Hungria, Bulgaria ta Rumania Errusi'gandik baiño lotuago dago Ingalaterra'gandik». Gales'ko alderdi abertzale, «Plaid

Cymru'k», au esate ndigu: «Laster Karlos printzea, Gales'ko printzeta-rako izendatzea, Gales'ko lurrari egiten zalon orduz kanporako lotsagarrikeri bat da. Gure lagunei, au eskatzen diogu: eraso oni, Txekoslovakitarak errusitarrei bezin batuan eta zintzo erantzun dezaio-tela».

Baiña zatiketa, ezta Eskozia ta Gales'en bukatzen. Loren Kameran lord Alwyn'ek bere lurralde Cornuaillea oso biozkor aitatu du. «Cornuailles'ko bizilagunak, Gales'koak bezela ikusten dute, Londres'ek geroago ta utziago dauzka-la. Cornuailles ere, zeltarrez bete-a dago, ez inglese».

Eskozia, Gales ta Cornuailles, zeltarrez beteak al daude? Ez, noski. Ingalaterra inglo-sajondarrez bete-a ezta goen bezela. Gales'ko lurraldeak, bai, zeltar-aztarranak ba dituela, esan dezake. Bertako bizilagunetatik laurdenak, gales-izketa itzegiten du, beintzat. Ba da Gales'ko ele-ederra ere. Bere folklore ta musikak, Ingalaterra'n ez aihako nortasuna du. Gales'ko abertzaleak, ez dute odol ez arraza aldetik aizatzen beren joakera. Kondaira da aiek kontuan artzen dutena.

Eduardo lenengoa, 1290'garrenean Gales'en jabe egin baiño lenagotik ere, galestarrek ezuten anglo-sajondarren uztarririk onartu. Eta azkenean Enrike VIII'garrena, Gales'tiko jatorria zuana izan zan, galestarren mena iritxi zuana. Arek eman zuan bere agindua 1536'garren urtean: Gerora, gales-izkuntza itzegiten duan gizonik ezingo da Gales'ko gobernu-kargutarako artu». Ala ere, ango izkuntza ezta galdu ta azkenurte auetako abertzaletasun bizi ta indartsua, «Izkuntza aldeko elkartean» eragifiaz piztu da. Auek, Aberystwyth eta Sansea'ko Unibersidadetan sortu ziran.

Eskozia'n abertzaleak sortzea, ez da ain arrigarri; lur ura 1707'garren urtean batu bai-zuten Bre-taña Aundiarekin. Orregatik elkartu-ta irabazi dituzten gudateak-Waterloo'koa Ypres'koa ta El-Alamein'goa etzaizkie Culloden'goa edo-ta Flodden'goa aihia biotzean sartu. Azkenengo onetan, 1513'garren urtean eta Bannockburn'goan Eskozia'ko Robert Bruce garaila atera baitzan Ingalaterra'ren aurka.

Gales'ko lurraldeak Gales'ko azkenengo erregeren eriotza ospatzen badu, Eskozia'k oraindik urtero jai-eritzen du Bannockburn'go oroitza.

Cornuailles'en askatasun-oroitza antzifiateko illunpean datza, noski. Izendegi zaarrenean, 1606'garrenean idatzian, ez da ango etxetabe zeltarik agertzen. Denak anglo-sajondarrak ziran, eta bereala normandarrak bihurtu ziran. Gaur «Cornuailles'ko seme-alabak» askatasun osoa eskatzen dute. Robert Dunstone, ango partiduko buruzagiak au adierazten du: «Guk, Eskozia'rekin batera jaso bearra degu, diruketaren ondorena, lanik-eza ta kanpokoen etorrera ta gure gizabidearen gale-ra. Londres'ek ez tigu gure bidetarako, guk ara bialtzen degu diru-aren erdirik ere ematen; ta gailiera, Londres'koen aterpe ta egonleku bihurtu bearko degu. Indarrean iritxiko degu, alabaifia, gure jabetasuna».

Iru' buruaste auetatik, lenengo biak dira gaur garrantzi aundikoenak. Inork ere ez du gaur Eskozia ta Gales'ko abertzaletasunik txoraxka aitatzen. Eskoziar eta galestak geienak buruan sartua dute, laster, oso laster, berak aukeratu-tako Aldundi edo Kongresuak izango dituztela. Edimburgo'n eta Cardiff'en. Ingalaterra'n bertan ere, ezingo zenituzke arkitu naikoa boto, ori orrela gertatuko dala sinisten ez dutenenik.

Bernadette Devlin

Bere 22 urtekin, irlandar beartsuen itxaropen gertatu da

Apirillaren 17'garrenean, lenbiziko aldiz zeraman bere botoa Cookstown'go udaletxean. Andik 19 ordura, Mid Ulster'ko ordezkari edo diputadu aukeratu zuten. Bernadette Devlin Ipar-aldeko Irlanda'k dituan amabi ordezkaritako bat da arrazkero.

Beraren aita, arotza zan. Bere lurrean lanik ezaizuan, Ingalaterrara joan bear izan zuan; eta an il zan oraintxe bi urte. Aitak erbestera alde egin eta etxean seme-alabak-bost alaba ta seme bat an gelditu premi gorrian. Orregatik, Bernadette ez da ikasle amesgillaren bat, ez. Bernadette erriko alaba errotua da ta irlandar katolikuen premien berri ondo baiño obeto daki. Devlin'en sendiak auzoko guzien laguntza izan zuten aurrera irtezeko. Auen artean ba-ziran protestanteak ere, baiña guziak lagun izan zituzten ordu aretan.

Bernadette uste gabea sartu zan politika bidetan. Unibersidadean arkitzen zan aldi aretan, eta joan dan urteko urrillean bukatzekoak zituan bere psikologi-ikasaldiak. Ikasle batzuek sasoi aretan Belfast alderunzko joanaldi bat prestatzen ari ziran. Eskabidea egin bear zan ortarako ta izen baten bearrean zeuden dena osatzeko. Poliziari egitekoa zan eskabide ura, ta Bernadette'k bere izena eman zien agiri artarako.

«Ordurarte —dio berak—ez nekian zer zan itz-eman gelditzea. Dea-darka urtu nintzan bi orduan, esanaz: Irlanda bi zatitan erdibitua zegoela: zerbait dutenak alde batetik, eta ezer ez dutenak bestaldetik dirala. «Bere etsai diran Paisley'ren jarraitzaile itxuek, Bernadette komunista dala diote». «Benetan esate-ko oso lotsatuta aitortu bear det au: Marx'en lerro bat ere ez det irakurri... «Erriko jendeak egin nau naizen bezelakoa. Aiek eman didate guzia. Zorretan nago, beraz, erriarekin eta zor dedanagatik sartu naiz burrukan. Itz emana zor baitet».

ERRI BEARTSUAK, ERRI ABERATSSEN KONTRA

«Erri beartsuak beartsu irauten dute, ta erri aberatsak, geroago ta aberatsago agertzen dira». Itz auek Paulo VI'garrenak «Populorum progressio» izeneko Eliz-Gutunean jar-tzen ditu. Latin-Ameriketan, gizon bakoitzaren irabazia % 2 igo da azkenengo amar urtean. Igotze au utsaren urrangoa da. Onela jarraitzekotan, Asia'ko ego-eguzkialdeko errentak, gizaldi t'erdi bearko ditu, gaur alako bi irabazteko gizon bakoitzak. Alde aretan azkenengo amar urtean % 0,5 bakarrik igo da bakoitzaren irabazia.

Millaka milloi dolar eralgitzen

dira errialde beartsuei laguntzen; baiña laguntza ori benetako laguntza al?da? Ala erri aberatsak diru-erabiltze orrekin irabazi aundiagoak ateratzeko eskeiña? Sarri, onela saltzen baitituzte erri aberatsak, irabazi aundiekin, bestela saldu gabe geldituko liraken emaitzak.

Ipar-Ameriketan, nolana, mundu guziko % 6 biztanle bizi dira. Ala ere, an xautzen dira mundu guziko eralgi-gaien laugarren zatia, edo-ta oien erdia ta aldiz % 90.

Estadu Batuetako diruketa, Iru-garren Munduko gauzak merke erosi-ta indartu da.

ATEATE - OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Victor Pradera, 2
Urrutizkifia: 25700

DONOSTIA

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijon, Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almeria'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

KAPITALISMOA ETA POETAK

(3'garren orrialdetik)

Baiñan gure Larrañaga'ri beste aberats berriren batzuek eskua luzatzen zioten. Hau ez dakit kapitalismoaren miraria danik; ala adiskidetasuna, filantropia, edo kristau-akridadea deitu. Adolfo jauna gizon adeitsu, begiko ta jendeartekoa ez zan beñere kejatzen. Hari laguntzea atsegin zan. Beti irritsu, apain, txukun jantzia bestek emandakoaz, noski. «Tengo cuerpo de pobre» parrez zion. Maiz egiten genituen billerak lagunartean eta «recital» antzera bere olerki ta bertsoaldi ederrenak mintzatzen zizkigun. Oso esale ona ta oroimen aundikoa zan eta an ariko zitzaigun eten gabe itzneurtuak botatzen. Poesian trebea zan, ugaria neurri ta gai guztietan. Villaespesa ta aren eskolako tankeran. Soneto, amalaudunak sortzen mutilla zan. Erruz utziak ditu idatzirik.

Damurik ez zekien euskerarik «akeita, txola, txokorra» ta beste Bilbo'ko itzak izan ezik. Iruko honek ez zion utsik egin erbestean...

Euskal gaiz tajutu zituan «Unai Ona» ta «El arraunlari» poemak argitaraturik daude euskotar «kapitalista» nardagarri batzuei esker.

Ez inork esanda, baizik neronek ikusi ta dakidalako testigutza eman behar dut Adolfo Larrañaga adiskide maite ta olerkari gorengoa erbestean bizi izan zan ea 25 urteetan kapitalista asko baño obeki bizitu zala. Bere doña ez zan izan iskiñasoaren karranka garratza, txori urretxindorrenen txistu zolia baizik.

Zahartuta gero, ondo zaindu ta artatua Donibane Lohitzungo Hospital etxean il zan, lagunez inguratua.

Il beharra beti da ituna, Lizardi'k esan zuanez. Eta eriotz orduan norbaiti poza ematea erruki-egintza aundienetakoa da. Eskerrak, beraz, hori egin zuten erdalerriko poeta kideai; eta batik bat ortan leia zan «Krisellu»'ri.

Adolfo Larrañaga'k Kartera uts bat besterik ez lagatzea ez du ajolarik, eta sinisten dut onela aitortzen dualarik.

Ez nintzan an, eriotz-orduan, baiñan bertan zeudenak gezurrik esan ez ba didate, Adolfo Larrañaga, 25 urte doarik erbestean bizi ondoren milla franco batzuen jabe zala il zan.

Ain zuzen, neronek il baño egun batzuek aurertik poetari eskuratuak, Hospitalen zegola. Ez nire sakeletik emanak baizik bere liburu baten salketatik jasoak.

Neo-Kapitalismoan ere ez da guztia nardagarri.

IBALAN

NUN DA HALSTEIN DOTRINA?

Alemaniko Errepublika Federalak dionez, bera da benetako Alemania. Horregatik eguzkialdeko Alemania Demokratiarra ezagutzen duen estadekin harreman diplomatikoak autsi egin behar dira. Hori zion Halstein izeneko dotrinak.

Dotrina hau aspalditxotik zegoen autsita. Lehendabiziko aldiz Sobieten Batasunak enbajadore bat Bonn-era bidali zuanean autsi zen. Sobieten Batasunak, jakina, eguzkialdeko Alemania ere ezagutzen zuen. Sobietarren dotrina da gainera bi Alemania ba direla diona.

Geroztik, asko ez badira ere, de-kente dira Alemaniako bi estadek ezagutzen dituztenak, Rumania ta Yugoslabia, esate baterako.

Beraz Halsteinen dotrina erdi hila dago. Baina hau da momentua erabat hil edo zerbait gorde beharrekoa. Zergatik?

Egun gutxien epean hiru estadek —Irak, Sudan eta Cambodgek— ezagutu dute eguzkialdeko Alemania. Hiru hoietatik, une honetan, Camborge-k bakarrik du enbajadore bat mendebaleko Alemaniari.

Bonn-eko gobernariak aukera bat egin beharrean aurkitzen dira. Halstein dotrina aplikatuaz Cambodge-ekin harreman diplomatikoak auzten ez baldin badituzte, orduan seguru da hirugarren munduko zenbait estadek eguzkialdeko Alemania ezagutuko dutela, ta auzten baldin badituzte enbajadoreak gutxitzen joango dira Bonn-en, Auzi honen naiko saltsa sortu du mendebaleko Alemaniako politikarien artean.

TOMAS LEIARISTI

HISTORI ISILDUAK

Bolivian, azaroaren hamazazpian, Regis Debray Camiri-ko tribunal militar batek, hogei ta hamar urteko presondegira kondenatu zuan, «ideologia batekin ados egoteagatik», juizioak zionez. Juizioa bukatu ondoren, beste preso politikoein egiten dan bezala, La Paz-eko presondegira eramane behar zuten. Baina Debray Camirin utzi zuten Viacha-ko presondegira eramane bitartean. Beste presoetatik zearo apartatuta dago. Boliviako lege nagusiak dionez, presoak asten bi bider bixitak izateko baimena dute, hiru ordukoak bakoitza. Debray-ren emazteak mila erreku ondorenean hamar egunetik behin bi orduko bixita egiteko baimena lortu du, baina egiz ordu erdi bat baino gehiago-koak ez dira izaten.

Familitik kanpora ezin lezake inor ikusi eta inori idatzi ere. Liburuak ez dira bere eskuetara helzen; debekatuta dauka liburu politikoak irakurtzea ta ezin dezazke berak idatziak presondegitik atera. Debray kondenatua izan dan ezkerroztik Boliviako gobernuak bi bider eman ditu barkamenak preso politikoentzat, ez zaio berari ezer heldu.

Hara hemen Debray enxemplu bezala preso politikoen egoeraz.

AMAYA LASA

Guatemala: Demokrazian sinistu bear al dugu?

"United Fruit Company" 50 urte behar izan zituan munduko banana guztien jabe izateko. Hortarako ez zen inun eta ezerगतik gelditu, liberalismoaren legeak ondo

rela) "don Jorge" deitu ohi zioten, maitasunarekin.

1944-gn. urtean Arevalo igo zen gobernura. Arevalo-k sei urte egin zituan gobernuan, politikari klasiko bat zen, erabat idealista zen eta erreforma plan bat utzi zion berre ondorengoari, Arbenz kolonelari.

"FRUTERA" ETA C.I.A.-REN EKINTZAK

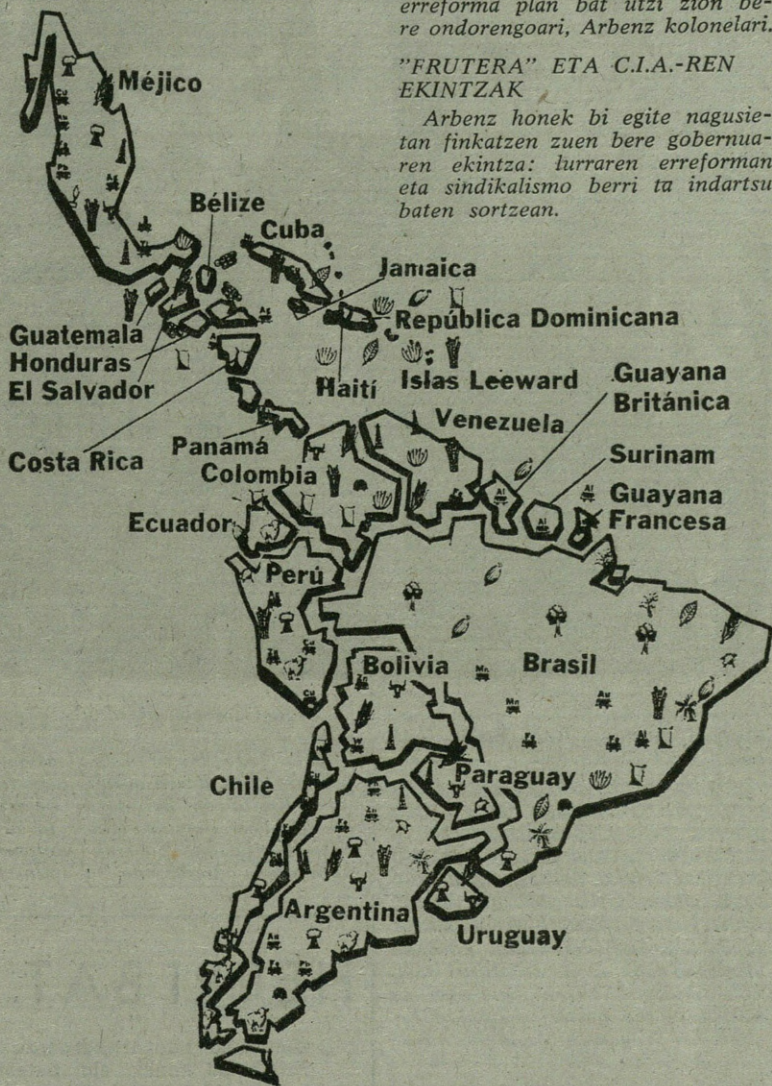
Arbenz honek bi egite nagusietan finkatzen zuen bere gobernuaren ekintza: lurraren erreforma eta sindikalismo berri ta indartsu baten sortzean.

Gauzak zeuden bezala C.I.A.-zerbait egin behar zuen eta terroristak hartzen hasi zen. Arbenz konturatu zen laguntza derrigorrezkoa zuela ta harmak eskatu zituen Europara. Harmak eguzkialdeko Europatik bakarrik heldu zitzaizkion mendebalekoak ukatu egin zituzten eta. Hortan bilatu ta kausitu zuen C.I.A.-k eskusa polita, aitzaki ederra Guatemalaren jabe berriro harmen bitartez egiteko.

sozial eta politikoak ahultzeko", zioten.

Bainan Mendez Montenegro gobernura igo danean izigarritzko errepresioa hasi da, hala ere gerrilleroek bere ekintza aurrera daramakite.

ANTON SANTAMARIA

AMERIKANOEN ESPORTATZEN DUTEN DEMOKRAZIA

Castillo Armas izan zen hotan amerikanoen panpa bitxia, bainan 1957-gn. tiroz hil zutenean yankee kasetek ez zioten kasikan jaramonik egin. Bere heriotzaren ondorenean Idigoras Fuentes izan zen gobernura iritxi zena, amerikanoek kontrolatutako botazio batzuen bidez.

Fuentes, injineriua, kontserbadorre porrokatua zen eta amerikanoen laguntza zeukan bainan ez zen hauen gustokoa erabat. Seguru asko ez zelako, Betancourt zen bezala, antikomunista demasa. "Bahia de los Cochinos"-eko inbasioa —FidelCastroren aurka amerikanoek antolatutako inbasioa— Guatemalan prestatu zen Fuentes mandatariri zelarik. Hau ez zitzaizen atsegin-garri militar liberele —Arbenz-en kasta ez baizen iraulgi— bainan amerikanoei bai eta hori zen inportanteena.

Militar liberal hauen atsekabea 1960-gn. urtean azaldu zen, bainan gobernuak bere erreboluzioa ito egin zuen. Hala ere hori izan zen lehenengo pausua mogimendu nazional harmatu bat sortzeko.

Hortan Arevalo berriro agertu zen politikara Kennedy-ren laguntza zuelarik eta Idigoras Fuentes jarraitzaile bezala azalduaz elezioetan. Bainan elezioak ez ziren egin. "United Fruit Company"-k eta "Electric Bond and Share"-k ez zuten erreformarik nahi, ezta ere C. I. A.-koak. Kennedy-ren eta "Alianza para el Progreso"-ren oporra azaldu zen Hego Ameriketako beste toki askotan bezala.

GERRILLAK

Urte hoietan gerrillak gero ta indar gehiago zuten eta gobernuak neurri anormalak, tribunal espezialak etab. erabiltzen zituan. Naiz eta gerrilleroen artean diferentziak izan M. R.-13 (Movimiento Revolucionario del 14 de noviembre) mogimendua osatu zuten F.A.R.-ren (Fuerzas Armadas Revolucionarias) menpean. Komunista ortodoxoek —P.G.T.-ren jabeak— ez zuten erreboluziogileentzat funtsezko bidea harmetan ikusten, bainan 1966-gn. urterarte ez zen izan disidentasunik.

1966-gn. urtean P.G.T.-ek "burgese txiki sujetibistak, troskistak, kastristak, humanistak eta borondatistak" zirela esanaz mintzatzen zen F.A.R. eta gerrilleroei buruz. F.A.R.-ek bere propagandan hau erantzuten zuen berriz P.G.T.-koei erreferentzia eginez: "bai,hoiek estratejia ta ideiak ipintzen dituzte, noski, bainan zeinek jartzen ditu bonbak eta hilak?"

Bainan hitz hauek ez ziren izan hain inportanteak. komunistak, legearen barnean Mendez Montenegroren alde botatu behar zela adierazi zuten. "Diktadurari oinharri

TOPIKOAK EGIA GALANTAK DIRENEAN

Nelson Rockefeller-en ibilerak Hego Ameriketako topiko bat konfirmatu besterik ez du egin. Estadu Batuen kontrako manifestazioak, hilak, zaurituak, detenituak...

Egia esan, gai hontaz mintzatzea beldur ematen dit. Beldur ematen dit, berehala partidismoaren eta demagogiaren salaketa egingo ditalako. Ta egia da gai honekin demagogia egin ditekela. Hor du-gu Peru-ko gobernu militarra, komunisten aprobazioarekin, anti-amerikanismoaren demagogiaz baliatzen. Bainan, demagogia ta guzti, ez dago ukatzerik Ego Ameriketaren gaitzak garratzak eta negargarriak direla ta Estadu Batuek diru ta indar gehiago gastatu dutela hango ejerzitu zapaltzaile gehienak harmatzen eta indartzen zor dituzten diruak bueltatzen baino.

Gertaera hoiek behin eta berriro Hego Ameriketako eztabaida politiko sustraitsuena birplanteatzen dute: zein da askatasunerako biderik egokiena, erreformagintza edo erreboluziogintza? Bortxa, indarra, biolentzia baztertu gabe bai ote dago giroak eskatzen duen erreboluzioa egiterik? Chile-ko Frei-k eta Venezuela-ko Caldera-k baietz diote. Ta bere alde ba dituzte arrazoi bat baino gehiago. Bainan Chile-n kristau demokrazia izigarritzko problema jasaten ari da ta alderdi hontan zeuden politikagile borrokariarenak eta ezkertiarrenak alderditik atera egin dira Frei-k eskeintzen zuen erreboluzio hura neurri handi batean berritsuketa hutsen gelditu delako. Bai, asko egin du bainan aldaketak ez dira naikoak izan estruktural aldatu ahal izateko. Hori diote gutxienez alderditik atera diren politikari hoiek

Venezuelan ikusiko da. Hasieran dago ta parlamentuan maiorla ez duelarik.

Bestaldetik Argentina-ko gertaerak ere naiko ikaskizun eskeintzen dute. Militarrek agintearen jabe egin ziran politikariak gauzak konpontzen ez zekitela ziotelarik. Hiru urte daramazkete agintean, ahal guztiak eskuan dituztela ta argi ageri ta azaldu da egun hantetan ez direla trebeegoak izan.

Zer esango ote dio Nelson Rockefeller-ek Nixon lehendakariari ibilera hauen ondorenean? Formula majikoren bat kausitu ote du amerikanoen inperialismoa baztertu gabe hego amerikanoen zoriona egiteko? Hori aurkituko balu Erdi Aroko alkimistak espero zuten baino asmaketa zorrotzagoa egin zuela aitortu beharko genduen.

Rikardo ARREGI

Etzaite, arren, joan

Amuebladora COMERCIAL HISPANIA

ikusi gabe.

Au dezu etxeko

ERRIDEZEN JAUREGIA

Epeka ta garestitu gabe erosteko bidea.

Antolaketa ta etxerako bidea

UTSEAN ERRI GUZTIETARA

MORAZA, 3 ETA 14 - DONOSTIA

SAN MARCIAL, 12 - IRUN

1.896

1.969

GIPUZKOA'KO PROBINTZI - ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure «PRESTAMEN SERBITZARITZA»z (Servicio de Préstamos) balla zaitetz

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko frutuak obetzeko
Jakindean jarri zaitetz Donostia'ko gure
12 afizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

PROLEMAK

Askotan azaltzen dan hitza da hau. Edozein gaietaz mintzatzen gerala, nahi baino lehenago irtengo zaigu hitz hori. Emengo prolema, ango prolema, alde guzietan prolema. Eta ez da hori okerrena. Prolema bakoitzari soluzio bat eman nahi izaten diogu. Eta soluzio hori teori bihurtzen da. Horrela teoriz inguraturik bizi gera.

Eta, hasieran, gizonak sortzen du teoria; bainan poliki-poliki teoriak gizona irentsiiko ez ote duen nago. Teoriak eta prolemak gizona menperatzen ez ote diran ari pentsatzen det askotan.

Hori dala-ta, sarritan arnasik gabe bezala aurkitzen da bat, ittota bezala. Bizi egin nahi luke. Ximpleki eta garbiki: hori bakarrik, bizi. Egunaren joanean zerbait egin, jan, lo, egin, jolastu, par egin, maitatu, mintzatu..., hitz batean, bizi.

Bainan naikoa da bi minutu mundu hontan igarotzea, hori posible ez dala ikusteko. Bizitzan eman beharreko pauso bakoitzak, egiterik txikiak ere, prolemaren bat jartzen digu begi aurrean. Ba-dirudi gizonaren izateari berari dagokion zerbait dala, eta horrela da. Agian, horrek bereizten gaitu gainontzeko abereetatik. Hauek jan beharra, edo egarria, edo ondorengoak izan beharra besterik ez dute nabaitzen. Bainan behar holek ez dira beinere prolema mailara irlsten.

Gizona bakarrik da prolema izan ditzakean aberea. Eta egunero sortzen zaizkion prolema hoieri erantzuten joaten zailo gizonari bizia. Gizon bakoitzak bere prolema ditü, eta gizarte bakoitzak bereak. Askotan gizonari bizia. Gizon bakoitzak bere prolema ditu, eta gizarte bakoitzak bereak. Askotan gizarte bera da gizonari prolema sortarazten dizkiona. Eta gizartearen ainbat eta ainbat prolema gizon bakoitzarenak dira. Honek ezin ditzake alde batera utzi, hauek nere prolema ez dira esanik. Bainan gizarteak gizonari sortarazten dizkion prolema guziak ez dira benetakoak. Ba-dira hoietan zenbait gizartearen giro bat sortu dala-ta, gizon bakoitzari prolema bezala aurkezten zaizkionak, bainan prolema faltsoak dira. Giza-talde bati komenigarri zaiolalta, edo horrela derizkiolako, prolema holek sortarazten ditu jendeagan. Bainan prolema hoieri ezetz esan behar diegu. Gizarteak gizonari ezarri dezaizkioken prolema gizarte guziarenak izan behar dute. Giza-talde batenak bakarrik ba-dira, ez dira gizon bakoitzari dagokion zerbait.

Kristau bizitzan ere berdin gertatzen da. Egunero sortzen zaizkigu prolema. Eta prolema holek sarritan garratzak izan oi dira. Ba-dirudi azken urte hauetan, prolema ugaritu ta sakondu egin dirala. Ongarri izan diteke hau guzientzat. Bainan gauz bakoitza bere lekuan jartzen ikasten ba-dugu. Eleiz-instituzioa bera da prolema gaur egun. Eta sarritan gure prolema askoren iturria or jartzen dugu. Guk prolema bat dugu-ta, instituzioari erasten diogu prolema hori. Eta horrela prolema hori etzuten ainbati, batere beharrik gabe, gure prolema erasten dizkiogu. Horrela giroa nahastu egiten dugu eta prolemeri soluzio bat emateko beharrezkoa dan argia uxatu.

JOSEBA ARREGI

José Lizaso Bar Landeta

Zer nal, artatik erruz ba-dezu edanetan da janetan, ostatu onen sona zabaltu zaigu alderdi danetan. Zure zai beti zabalik dago; ez da trabarik atetan, gorputza premiz dezun guzian sartu zaitoa Landeta'n.

AZPEITI, LANDETA.

Urrutizkifia: 81-13-11

FRANTZITAR GAZTEAK ETA FEDEA

«Frantzia'ko gazteak federik bai al dute?» — Orra galdera ta ona emen, eman berri dan erantzuna. Galdekizun au Erri Iritxiko Eralguntza Prantzesak egiña du 15 urtetik 29 urte aretrainoko gazteen artean. Eta "La Vie Catholique" aldizkariaren irakurleentzako eskeini du erantzun au.

Ezta erantzun ontan alako ondorengo nabarmenik agertzen, baiña bi bide argitzen dizkigu azterketa egiteko.

1.—Fedea duten gazteok, zergatik geroago ta gutxiago betetzen dituzte erlijio-eginbeurrak?

Geientsuenak diotenez, igande goizetan oso lanpetuak omen daude, eta ez omen dute astirik mezetarako-ta... Onek, au adierazten digu: gazte askoren bizitza astoratua ikusita, inolaz ere, meza entzuteko astia arkitzeko lain fede ez dute, nunit.

Ta orain guk au galdetzen degu: Eliza, gazte oien premi ta bizi-aurkeren ariara antolatua ba-lego, berdin jokatu al luteke gazteok? Auek beren erantzunetan, oso oker jotzen dute gure elizetako meza-eskeintza gaur eratzan dan bezela; ta bide batez, oso ontzat ematen dute lizeo ta kapellani batzutan artu dan bidea.

Era berri oietan, meza jaialdi baten antzera eratzen da, ta orduan, meza gazte oien bizitzan txertatua gelditzen da. Onela, Euskaristaren goitasun eta garrantzia nabaitzen dute, fede-iturri dan aldetik. Galdekizun onek, beste talde batzuek antolatzeko eskatzen digu gazteen artean. Talde berri auetan arkituko luteke, beren neurriko aidea. Era ontan elkarren leian inutu ta sakonduko luteke beren fedea.

Elizaren antolaketa, oraindik, kanpantorrearen inguru bizi ziran nekazari-errixka zaarren antzekoa degu. Ta gaurko bizia uri audietan, eztago lurrari lotua.

2.—Gazteok Kristo, Jainko-Se-meagan sinisten dute. Baiña fede orren muiña zein da?

Au da gaurko Elizari sortu zaion oiñarrizko galderetako bat. Nolatan adierazi fedea? Telebista, irrati ta diskotekatan mamitutako gaztedi oni, izar-arteoko ibillik ere etxeko egin zaizkio. Ortik gora nai dituzte sinisteko arrazoiak. Lurreko aurre-rapen eta jan-edan-erabil kontuak etzaizkio naikoa. Gazte urduri auei, nola erakutsi beren ogei-ogei ta bost urtetako giroari dagokion Jesuskristo? Irugarren Munduko mixe-

ria begien aurrean bai-daukate, gainera.

Ezta fede berriren bat asmatu bearrik; ezta, beren aorako asmatutako Kristo'ren bat sortu bearrik ere. Or bear deguna, izkera ta adibide berria da; gazteak konpreni dezaketen adierazpide ta imintzio

egokia da. Onela elkar-bidean jarri nai dute Eliza gure gazteak eta munduak, berak konturatu gabe, agian. Elkarjotze oni erantzuteko, irudimena argitu bearko degu, noski, ta onelako xixtuan dijoan mundu au atzemateko, ausarti jokatu bearko da.

HERRI BAT. GIDARI BAT.

Nun dado, batipat, herriaren izaera?

Eztaibaida honek, aldi batean, anitz buru dirdiratsua ondo berotu zituan eta, baita ere, bere girotik kanpora atera.

Batzuek zioten enda edo raza dela herriaren giltzarria, eta etnografia herriaren izaera berezia arkitzeko biderik egokiena.

Monsen, Chamberlain (politikua ez) Wagner eta beste aleman zenbait aide hontatik zeuden, lepoa luze eta zutik zutela.

Beste bide batetik-obegotik, alegia-Foustel de Coulange, Renan, batipat, Renan jakintsua.

Endak edo odol berdiñak ez du, ez, osotzen herriaren izaera. Izan ere, XX'garren mendeen, nun bilatu herri bat zibilazio zurian batez ere, odol garbi eta ber berako herri bat?

Izkuntzak ere ez. Ba dira, bai, izkuntza ber berako zenbait herri, politika eta ekonomi buruz, ondo beerzituak eta mugatuak.

Kolonbik eta Espanik izkuntza bera dute. Baina, bi herri direla, nork ukatu? Ingalaterra eta E.U. bi nazio dira, nahiz izkuntza bera izen. Ederki azken puntu honetaz E. Renan'ek: «Izkuntzak herriari bultz egiten dio alkatu eta batu dedin, baina ez du inolaz ere behartzen hartara».

Nun dago, batipat, herriaren izaera?

Histori ber bera bizkar gain eraman, oroimen ber berak bihotzean erabili, alkarren artean gurutze ber bera jaso, zenbait gauza eder bat batera egin, beste zenbait egiteko asmo ber bera izan, dena dela, alkarrekin beti bizi izateko erabakia momentu edo asmaldioro berritu, hor dago, nere ustez, herria, hor dago aberria.

Herri bat kontzientzi bat da.

MISTERIO HAUNDI BAT AGERTU NAHI DIZUET

Historia gidatu eta aurrera daramaiken legeak oso ilunak eta izku-tuak direla, zazpi silluz jotako liburu sagradua bezala, dio arrazoiz Jung, sikologuak.

Baina lege bat, hoiien artean, nabarmena da. Galdera baten bidez agertu nahi nuke lege hori.

Izan dedin galdera, era hontan. Ez ote dugu kriterio edo ezaugarri bat, zeatz meatz, jakiteko nun eta noiz eldu den herri bat kontzientzi batera?

Hona emen. Herri batuak gidari bat, bere errai emaille eta epeletan, sortzen du, gidari hau izan dedin ispillu edo sinbolo bat.

Dante'k eta Petrarka'k egin zuten italitarren izkuntza. Ez ordea hori bakarrik. Itali'ko herriak ere «izkuntzaren egille bezela» ezagutuak daukate Dante eta Petrarka.

F. Mistral'ek Probenzako izkuntza eroria eta galdua berpiztu zuen Mi-reio'ren mirari arrigarri honen bidez. Bai, Mistral'ek egindako miraria auxa izan zen: herri bat liburu biurtzea.

Hortarako ordea herria, lenengo, oso osorik gizon aukeratu baten bihotzean sartu behar du.

Jose Casa

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN MAKINAK

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

EUROPA'KO AUERRERALDEUNI'K ONENAK,
AMENGO NEKAZARIENTZAT.

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

E L O R R I O

Vizcaya, 114

ZURETZAT, EMAKUME

JUANTXO TXIKI

Seme - alabak maite izan

—"Baia, zuk ze uste dezu, gure umeak ez ditugula maite, ala...? Ori ere esan...!"
 —"Bai, ori ere esan. Maitatzeko erak asko dira".
 —"Taa...?"
 —"Tximiñoak, ere, maite dituztela bere umeak...".
 —"Gaizki al dago...?"
 —"Maitearen-maitez, bere umea ito zuala tximiñoak, alegia... Ez al zera tximiño izango...!"

★

Gauza guziak bezela, maitetasunak ere bere neurria behar du. Neurririk ez ba' dezun, maitearen-maitez, zeure Juantxo Txiki ito de-zakezu...

—"Baia, neurririk ba'da maitasunean...?"
 —"Maitasunean ezpada, maitatzeko moduan, bai... "Geiegizkoa" ba'da..."

—"Nola leike geiegizkorik gure umenganako maitasunean...?"
 —"Maitasuna behar dan bezelakoa baldin ba'da, orduan ezta geiegizkorik egongo; baia, ala ezpada maitasun ori... Bere amak ito zuan Tximiño Txiki esku artean, ta maite zuelako, ito, ere... Maitetasun orren agerbidea etzan ona izan, ordea..."

Besarkatzea, ona da.
 Maitetasunaren agerbide bat da.
 Baia... geiegirik gabe: geiegi besarkadutzen ba' dezu, esku artean itoko dezu Juantxo Txiki.

★

Semea maitatzea, bere onaren billa ibiltzea da.
 Baia, "bere" ona, azkotan, ez da "zure" ona, "zure" komodidadea, "zure" atsegiña, "zure" arrokeria betetzea, izaten...

Zure "zerekoikeri" ta egoismoak ez dira maitetasunaren neurri ego-kiak: zeure seme-alaben ona, orra or neurria...

Juantxo Txiki maitatzea ez da zeure burua maitatzea bakarrik... Ez ote zabilta zeure buruaren onaren billa, Juantxo-Tikiren maitasuna aitzeki dezula...?

Bere on utsaren billa ibilli behar dezu: interesik gabe...
 Utsik.
 Zure ondorenari begiratzeko.

★

Era orretara maitatu behar dezu Juantxo Txiki bere biotza irabaziko ba' dezu... Bestela, ez.

Juantxo Txikiren biotza ta konfiantza irabazitakoan, orduan egongo da bera zure menpean.

Pozik egon, ere.
 Zure uginduak alaitsu beteko ditu.
 Bere onerako.

★

Maitetasunarekin batera, errespeto ta begirunea zor dizu...
 Juantxo, txikia izan arren, persona da, ta errespetoa behar zaio izan...
 Bere buruaren jabegai da, ta askatasunerako egiña.
 Errespeto aundia izazu bere eskubide oientzako.

Ez, jo.
 Ez beeratu ta zapaldu.

Begirunea ta maitasuna, biak, izan beharko dituzu.

ANES LAZKAU'KO

PARIS - KO MODAK

Goi - goian eguzkiagaz bez-tutzeko asmatua dan plastikozko kanpaia. Eguzki-printzak bereganatu egiten ditu ta, jakifia, azkar batean soin-azala illundu ere.

Beste margazkiak, aurtengo udarako azaldu diran bainu-jantzi ta ondar-tzarako pitxiak. Gure artean bikini deritzaien tresna sartzen ari dan bezela, beste batzuek ikasi dute gaigotxo eztatita politagoa gertatzen dala emakumea, nola ta ez dan txit gaztetxoa...

Joan Baez'ek maitasuna ta pakea kantatzen du GAZTEDI OSOA ONDOREN DU

«Kantatzea, maite ta sendotzea da; egoak zabaldu ta ames egitea; entzuleen biotz-ondoa ikutzea; bi-zia biziaz mamitzen dala adierazi; edertasuna begien aurrean degula esan; eta gure eskuetara bera ekarri arte, aren ondoren joatea da. Kantatzea, Jainkoa goraltzea da, aide bakoitzean Berari eskerrak emanaz; entzuleen arreta bilduaz eskerrak Jaunari ematea».

Onela itzegiten du Joan Baez'ek, bere erti-lana aitatzen duan bakoitzean. Eta ezta kantuz asetzen; orrez gain, pake-aldeko jokalarien aurrelari jartzen da bere kitarra artuta. Mundu guzian ezaguna dan kantari au, Ameriketako Asarre-Deia arrotu dutenen artekoa degu. Eta erriak ederki jarri dio bere ize-na ere: «La madonna de los meetings»...

INDARKERIRIK-EZAK ARGI EGITEN DIO

Joan Baez, New York'en, pamili Jainko-zale batean jaio zan oraintxe ogei ta zortzi urte. Gurasoak, biak Artzai protestanteak ziran. Aita, Mexikarra zuan jatorriz, filosofian eta Fisikan «doktor» eta erri atzeratuen alde UNESCO'n lan egiña da.

Joan eta bere bi aizpak giza-bizirikiko begirune osoan eta biotz-zabaltasun giroan aziak izan ziran. Ikastetxeko jolas-tokian bertan agertu zitzaion lenbiziko aldiz «razismua». Ikasle zuriak, Joan'aren azal beltzezka ta ille-illunei iseka ta parre egiten diote, eta Joan'ak eztaiki zergatik alde egiten dioten bere ondolik.

«Mundu guzia zere sorbalden gainean daramazula, ematen dezu». Orrela esaten zion bere amak. Irak'era egin zuten joan-etorri batean, (aitak berarekin eraman oi zituan alde guzietara), Joan'ak mixeri gorria ezagutu zuan. Bagdad'ko emakumeak, zakarretako ondakiñak jaten ikusi bai-zituan. «Au izan zan —dio berak—, nere aurtzaroaren azkena».

Ameriketara itzuli ziranéan, Perkins Ikastetxean sartu zan. Astea sei aldiz, ogei ordu egunero, bost aur itxuren ardura artzen du.

Amasei urte ditu artean eta orduantxe billatzen du Ira Sandperl. Gizon onek zuzenduko du bere bi-zitza andik aurrera. Ira filosofoa da, indarkeri-ezaren zale, Ghandi' ren ikasle ontan; pake-zale purratua.

«Bizia —dio berak—, Jainkoa billa nairik dijoakio. Neri ere beste orrenbeste egiteak poz emango lidake. Baiña Ghandi'k bezela daki-gu guk ere, Gizadiarekin osoro elkartu arte, Jainkorik ezin billa ditena».

Lenbizi kafeterietan asten da Joan kantatzen. An biltzen dira neskamutillak Amerikarren kanta zaararak aidatzen. Abesti aietan, beartsuak, erbesteratuak, beltzak, beren nekeak adierazten dituzte. Newport'ko Lenengo Jaialdira deitzen diote 1959'garren urteko udaldian. Ezagutzen etzuten entzule aien biotzak, bertan bereganatu zituan. Beñere erakutsirik eman gabea bera, an dago oinutsik, jantzi arloettan, Erdi Aroko erri-kantarien antzera abesten du. Entzuleak, arek kanta-ala, bete-betean sinisten diote. Bere xumetasun eta biotz-agiriak, jendea ondoren dakarkio. Izkuntza guzietan kantari, orrela agertzen du bere gorrotoarekiko nai-eza, razosmoarekin nazka, gerrate ta betegi egindako urdailleki-ko etsaigoa.

KANTUZ BAKARRIK EZ

Kantuz bakarrik ez du indarkeri-ezaren alde jotatzen. Joan Baez'ek ez du egonik. Martin Luther King' en lagun dabil Selma'ko ta Birmingham'go beltzekin. Etxe Zuriaren aurrean zutunik, Vietnam'era gazteak bialtzen dituztelako, bere asarrea agertzen du. Militar gastueta-rako biltzen dituzten zergen irutik bat ezta ordaindu nai 1967'garren urteko Abenduan Oakland'ko gudari-izendatzeko etxe-aurrean azaltzen da, ta orregatik 47 eguneko

kartzela jasotzen du. Bere ama alabarekin eta beste 27 presorekin giltzopera dijoa, bere irurogei urterekin. Ama-alabak, an zeuden emagalduen, morfina-artzailleen eta lapurren lagun egiten dira. Auek astora ez ditezen ixillik eta ezjakiñean atera bear izan xiztuken kartzelatik. Joan Baez'ek milloi bat baiño disko geiago saldu ditu. Auek

400.000 dolarreko irabazia inguratzen diote. Arek, doakabeen artean, etxegabekoen artean zabaltzen ditu diruok. Kalifornia'n, indarkeririk-eza erakusteko Ikastetxe bat sortu du.

«Egi billa dabillenak, pikor-arria bezin gogorra ta loto-lorea bezin xamurra izan bear du bere izpiritua».

GUKELESA

Gipuzkoa'ko ta Naparroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-galifa
- Gurifia
- Yogur
- Batiduak

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

ANUNTZIOAK ITZEZ-ITZ

Iragarki laburrak egin nai dituanak, deitu
 Tel. 26.666. Edo idatzi: ZERUKO ARGIA,
 Oquendo, 22 - San Sebastián.

LAN-ESKEINTZA

JASOGAILU edo aszensoreen jartzalleak bear ditugu. Urrut. 27723.
 DONOSTIA

BAR - RESTAURANT

AURRERA

DONOSTIAN ZURE JATETXE BAKARRA

Urbleta kaleko 12'an
 Urrut.: 12578 - 11528

DONOSTIA

LEGAZPI

ODOLTEGI

Lenago aitatu degun; Gipuzkoa'ko Odol-Emaleen Elkartea'ren Bazkun ordezkaria sortu, ta, sustraiak artzen asia degu Legazpi'n. Sustraiak artu ezik, emaitzak ematen asia ere bai.

Asiera bezela, asko ez bada ere, Elkarre nagusiak badu Legazpitarren odola eramanik, bearrean arkitu diranentzat utsaren orde, emateko. Bear bada gaxoren bat gure odola bere zañetan artu duanean, gaxotasuna menderatuta, osasuntsu biziko da gaur.

Erritar maite. Ez aldizu onek, alako gogo bizi bat sortu-erazten odol-emalle izateko? Gaxo ta zauritu oien alde. Zer gutxiago egin genezake, urkoarenganako maitasun apurrik sumatzen badegu? Len esan detan bezela, lendabiziko bazkietu giñanen artean, sei izan gera odola eman degunak, eta beste talde bati, zer odol mota duten aztertzeke eramana dute.

Ona emen Elkarrearen lenengo emaitzak. Gaur egun, biotzaren landaketa egiten asiak dira, ta, ortarako beste batek biotza eskeñi bear, esan genezake, oraindiano landaketa auek ez dutela ondoren beterik eman. Baña, beste baten odola arturik, millaka, ta milloika, zauritu edo gaxo, eriotzaren atzaparretatik askatu dirala, ziur-ziur gaude.

Ez ikaratu adiskide, odol ematen onetzaz, ez uste izan aulduriak jota, indar gabe utziko zaituztenik. Bakoitzak bost litro odol inguru ditugu, ta aldi bakoitzean ematen deguna, ez da litro-erdia iristen, onekin, gorpuzari odol berritzeke aukera baño, ez diogu ematen. Ematen degun pixka au, ordu-erdi barru berritzen zaigu gure zañetan, arrigarri bada ere, onelakoxe alderdi langilleak ditugu gure barrenean. Ez uste besteren bizkar esaten ari naizenik, neronek emana det, eta, somatu detan egi biribilla dezute au guzua.

Suspertu irakurle, ta, eman zure izena, anai-arteke Odoltegi sendo ta aberats bat eratu dezagun Legazpi'n. Erri asko dira elkarre ugarian bildu diranak, eta, ez det uste besteak baño gutxiago gerarik, legazpi-tarrok, onelako antolaketak egiteko.

Elkarrean, baita ere, artzen dira odolik eman ezin dezaketanak. Diru laguntza bearrezkoa danez, illean ogeita bost lauerleko ordainketa bidez, edo, odol-emalle bezela, emezortzi urtetik, irurogeira bitarteko, gizaseme ta emakume denak dira gai bazkide izateko.

Zure zai dago, Gipuzkoa'ko Odol-Emaleen ordeko, sendiko gurasoen batzordeak gogotsu sortu duan, Legazpi'ko Bazkuna. Santa Kruz ikaste-txeak banatu dituan orri oiek beteaz, edo ta, batzorde ontako edozeñi izena ta zuzenbidea ematea naikoa dezu bazkide izateko.

Erriaren aldetik erantzun ona izango duan itxaropenez, utsean ematen degun odol onen ordaina, egunen batean gogoangarri izango bai degu. Esker beroak aurrez.

AN-ZAN

PASAI DONIBANE

EZBEARRA

Joan dan astean, Meipi'ko muelletan lanean ari zala, langille bat, oztopoz egin-ta, urera erori zan. Urak azkar zeramakiten ondora. Une larri artan, Leontzio Etxarri'k, bere bizitza arriskaturik, itotzeko zorian zegoen gizona salbatu zuen.

IKASTOLA

Ikastolako Batzordeak ondorengo ohar au bialdu digute: «Datorren 1969-70'gñ. ikastarorako (kursorako), beren seme-alabak ikastolan sartu nai dituztenak, eman ditzatela beren izen-abizenak andereñoi, alik eta laisterren».

GUDARITZARA

Erriko gazte jator batzuek gudaritzara (soldauskara) abiatu zaizkigu; auek dira: Joxe Sistiaga Iparagirre, Jexus Mari Basurko, Juan Antonio Garcia ta Joxe A. Karrikiri, Araka'runtz, Gabriel Ollokiegi Ipar Afrika'runtz eta Pako, Lujanbio, Cadiz alderdira.

Aal dezuten ondo izan zaitezte

INALURRETA'k

ZENBAT BURU AINBAT ABURU

AZKOITI

AMAIERA

Il onen 21'an euskal alfabetatze saioari bukaera eman genion. Ain zuzen Rikardo Arregi euskaltzaindikoak eskeñi zigun itzaldiakin bukatu ere. Ezin dezakegu aitortu jendeak ondo erantzun zuanik, baina joan zirenak berebiziko arretaz entzun zuten itzalditxo. Zorionak guztioi ta urrengo urtera arte.

KULTURA ZALETASUNIK EZA

Penagarria jakintza arloan Azkoiti'ko gaztediaren egoera. Ondoren kaltegarriak dakartzio Euskal Erriari ajolagabekeri onek. Industri sailean aurreratuenak bagaude ere kultura sailean ezin onelakorik baieztu. Tamalgarria benetan ¿Noizko utzi diogu geren buruak kulturaz ornitzeari?

Kirolak zerbait alde batera utzi ta benetako erri kultura baten jabe egitera irixten geranean, gure izkuntza sakonduez, errien arazo ta gizonen eskubideak ezagutuaz, izango gera gizartearen zati biziak, bestela jan da bizi bakarrik eginaz gizaki baina abere antz geiago izango degulakoan nago.

Biurto ditzagula idaztieke gure lagunik onenak. Jakintzak askatuko bait gaitu.

IKASLEEN GORABERAK

Azkoiti aurrera doa abiadura gogorrean. Erritar ugari ta atzeritar askotxok erriari indar berezi bat ezarri diote. Lantegi-etxeak nun-nai ditugu ta jakina eskoladun gazteak bear aurrerapen bidean sartzeko.

Urtero bezela Lagintza Ikastetxetik beren ikasketak bukatuta gazte multzo bat, tituloak beso azpian ditzutelarik, aterako dira. Batzuek ikasten jarraitzekotan, apurren batzuek lanera asteko asmoakin.

Ta ara nola estuasan batean arkitzen diran. Ikasketa bukaerako ibilaldi bat egin nai ta txanponik ez. Zer derizkiozue? Txanponik gabe ez dagoela urrutira irixterik ez? Neonek ere berdin diot.

Oztupo au gainduteko zozketa bat eratu dute. Motozikleta bat sari bezela. Itxaron dutenez Azkoitiarren esku zabala agertuko dela uste dut. Beren izenean eskerrak aurrez.

Gure ikasle gazte jatorren bost urteko buruaustek orrenbeste merezi dutela uste det.

ORMOLAMENDI

GIPUZKOA

ERRENDERI

JAUNARTZEA

Zoragarria benetan umetxo euskaldunen lenengo Jaunartzea. Eliz nagusia, dotore. Erretore jauna, meza-emale. Jesus Salegi apaiz jauna, zuzendari ta izlari.

Gure eliz-nagusia aundia da, bainan zeoro bete genun, jendea zutik ere ikusirik Sagarakoan, Ikastola'ko txalaparta-jole bizkorak saio-txoa egin zuten.

Irteeran, eliz-atarian, Ikastola'ko dantzariak, Jaunartzalleen ohorez aureskua trebe asko dantzatu zuten.

EZKONTZA

—Eliz nagusian ezkondu dira erritar bi, Manuel Mitxelena Iguaran eta Pepi Rioseco Garmendia. ¿Zoriontsu izan!

XENPELAR URTEA

Il zala eun urte betetzen diran urte ontan, Xenpelar'en ohorez, itzaldi, jaialdi e. a. eratzen ari dan batzorde edo komisia, Erriko-Etxe-azpian —Liburutegi edo Biblioteka'n— biltzekoa zala ba-genekien eta ara jo genun zuzenean.

Ez zitzaigun damutu. Batzordekoek gañera, Euskaltzaindi'ko gizonak ere arkitu genituen gogotsu laguntzera etorriak.

Urteari gelditzen zaion zatia oraindik aundia da. Asmo eta ideiak ugari erabili ziran eta batzuek oso onak.

Lenengo beintzat, San Juan aureko astean, itzaldi bat izango degu, bainan ez nolanaiko itzaldia. Xenpelar bene-benetan maite duen «Basarri» bertsolaria izango degu izlari.

Bertsolari batek bezin ondo nork neurtu Xenpelar aundiaren bertsoen balioa ere guztian? Beraz, esan bezela, Xenpelar'etzaz mintzatuz, aren bertso ederrenak kantatuaz, gaur egunean Euskal-Erria'n degun bertsolari'rik onena izango degu. «Basarri» izlari bezela yayoa dala ere ba-dakigu. Itzaldi ori, irakurle, ez da galtzeko modukoa izango.

Gero, Madalen jaietan, Euskal-egunean, Bertsolari txapelketa izanen degu eta gure ustez, Euskal-Erriko bertsolari bakar batek ere ez du egun ortan uts egingo.

Urte-zeur, giroa prestatu eta Xenpelar eta bere lana ezagutu-erazteko, idazleen artean, konkuro bat egingo da —euskerez eta erderaz— eta Euskal-Erri'ko egunkari, asteroko eta errebitsten Xenpelar gai arturik agertuko diren artikuluak epaituko dira eta sari on bana emango zaie.

Emendik egiten diegu dei, Juan Mari Lekuona, Aita Zabala, Anton Valverde, «Bordari», Artetxe, Pelay-Orozko, Aita Onandia, Aita Villasante, Aita Alustiza eta beste luma argiei, egunkarietan, ZERUKO ARGIA'n, «Arantzazu»'n, «Redención»'en eta Naparra'ko aldizkarietan beren lanak agertu ditzaten eta orrela giro bat sortu ta zabalkunde aundi bat egin, Xenpelar'ek merezi duen bezelakoa. Bertso-paparak egiten dituzten bertsolariak ere izango dute aukera, norgeiagoko bat, alegia, Xenpelar gai arturik.

Baita ere jakin genun, Aita Zabala lanpeturik dabilela bere «Xenpelar»'en bizitza» idazten. Ez degu uste Aita Zabala bezela iñor saiatu danik gure Xenpelar'en urratsak segitzin. Meritu aundiko lana izango da Aita Zabala'rena eta Errenderi'ko erria zorretan geldituko da josulagun jakintsu onekin. Berriak jakiten ditugun bezela emango ditugu.

AÑARBE

LAZKAO

IKUSTALDIA

Hemengo berriak beti traketsak omen dira. Bai zera! Nork dio horrelakorik!

Egun hauetan gizon ospetsu bat dabil gure herrian. Bat ez, bi. Montserrat'eko Aita Abata, Just, eta Belloc'eko Aita Iratzeder.

Gaurko jendea ez da motza bere arrazoietan; eta guztien galdera, haxe da: Zertara etorriak ote ditugu?

Beroientzat opa dugun zoriaona bekarte beroiek gure herriarentzat.

ENAUT

MUTRIKUAR JATOR BATI

SUAK ETA SUILAK

Euskaldun gutxi egongo dira gaur «suilak» itza erabiltzen dutenak. Eta asko zer esan nai duan ere ez dakitenak.

Erdi-mutrikuar naizenetik, nire ezaupidearen zerbait eskeñi nai nioke nire lan eta kezketako erriari.

Euskaldun erri ugari, lengo gizaldietan, suak kixkaltzen zitun urtetatik urte. Gaur baño etxe errekiñagoak ziran ordukoak batetik, eta bestetik gaur añaiko gertakizunik ere ez egoan, premiñetan, suen aurka ekiteko.

Mutriku ere su ikaragarriak eza-gutua da.

1.553 urtean Getarian egin zan Gipuzkoako batzar nagusian, Mutrikuren alde errukitsu agertu ziran an batu ziran ordezkariak. Zazpireun baño etxe geiago erre zira-la agertu zuten mutrikuar ordezkariak eta origaitik erriari tokatzen zitzaion zerga edo impuestoa ogei urtetan ez eskatu ta ez kentzea erabaki zan.

Ba dago Mutrikun, kai-gañoan, portu-gañoan, etxe luze bat. «Sulengua» deitzen diote.

Mutrikun, geienak, iritzi orretan dira. Bear ba da, su ikaragarri artatik salbatu zalako duala deitura ori.

Uste edo iritzi ori liburuetan ere agertu izan da. Azkenengoz, oraintsu Jose Maria Donostyk «Temas, pueblos y paisajes de Guipúzcoa»

izenarekin argitaratu duan liburuan ere, etxe orreri dagokionez, ori esaten da. «Su-lengua», azentoa jarrita gañera. «Su-lengua, esto es, la casa anterior al incendio...».

Eta J. M. Donostyk jakin bear luke zerbait ontaz. Mutrikun egonaldiak egiña dalako eta ain zuzen ere etxe orretan bertan.

Baiña... Ba al dakizu etxe orren izena ez dala «Su-lengua», «sulingoa» baizik?

Laister konturatuko zera zergatik.

Etxe orretan, aspaldiko denportan, suilak egiten ziran. Suilak egiten zituna bizi zan. Eta suilak, gaur erderazko «tiñak» izenarekin ezagutzen diranak ziran. Itxas errietan ainbeste zeregiñetarako erabiltzen diran tiñak.

Mutrikun ba dira zeregiñari edo ofizioari buruz izena artutako tokiak. Beste edozein errian bezela.

Gaur Zidargin kafetetxea dagon tokia bera, «zidargingoa» zan toki-deituraz, zidargiñen bat bertan bizi izan zalako.

Ta «Sulingoa» edo Sulain-goa», suilak egiten zituna bizi zalako edo bertan egiten ziralako.

Ainbat artistak eta ainbat ikusgarrietan munduz mundu zabaldu ta ezagutu erazia dan Mutrikuko etxe andi ta luzearen izena orlik dator segurutik.

Erdi galdu dan itz jator bat goratu dizu berak.

A. ZUBIKARAI

PASAI ANTZIO

ARGAZKI SARIKETA

Aurten ere, Pasaiako Zinema elkarteak argazkizaleentzat sariketa berezia antolatu digu. Euskalherriko argazki-zaleak badute une egokirik euren lanaren balioa erakusteko.

Euskal etnari dagokien gaiak erabiltzea oso komenigarri zaigula derizkiogu. Herriak, gure herriak badu zer erakutsia, bere nortasun ta egoera agertarazi lezatekeen argazkiak ikusi nahi genituzke.

Azkenik, Pasaiako Zinema elkarteari eskari bat egiten diegu: Zergatik, diapositibak gordez, ez digute histori gisan lan sakan bat gertutzen. Gazte ta edadezkoak, horrelako lanak pozik ikusi ta entzungo ditugu.

Sariketa honek berekin duan oiartzuna ikusirik, bere oinherriak hemen argitaratzen ditugu. Gure artea eta herriarekiko maitasuna zabaltzeko ta indartuarazteko izan ditezela horrelako sariketak.

Parte hartu lezaketanak: Euskalherrian jaio edo bertan bizi diran guztiak izan ditezke. Ipar-aldeko hiru probintzitakoak ere bai noski.

Gaiak: Zuri-beltzean ateratako argazkientzat, zer nahi gai erabilili leike. Margotan ateratzen diran diapositibaentzat, euskal etnari dagokion gaia erabilili beharko du.

Argazkiak: Leikide edo konkursante bakoitzean gehienez hiru argazki agertu ditzazke, orain artean Euskalherrian presentatu gabeak, eta inñun sarituak izan ez diranak. Argazki-kopirik ez da onhartuko.

Neurria: Zuri-beltzean ateratako argazkiak 24 x 30 cm. neurrikoak izango dira. Margotan ateratako diapositibak berriz, 24 x 36 mm. neurrikoak.

Agerpena: Zuri-beltzean ateratako argazkiak markorik gabe, bañan komenigarria da paper sendoago batez gogortzea, argazkien neurritara markutuaz. Margodunak berriz, lauko edo marko baten barruan. Kontaride edo atze-aldean lanaren izena eta lema idatzirik jarriko da. Margodunetan laukoan bertan idatziko da. Leikide bakoitzak sobre baten agirian lema idatzikodu eta barruan argazkien izena ta egillaren izen abizenak, zuzenbidearekin batera bidaliko ditu. Margodunetan gaiaren berri eman beharko da eta nun aterea dan ere adierazi.

Ordainketak: Argazkiarekin batera ogeitabost pezeta bidaliko dira. Pasaiakoak bertakoak ez dute ordainketarik egingo.

Zuzenbidea: Sarietara agertzen diran lanak, zuzenbide hontara bidaliko dira: CINE-CLUB PASAJES, Blas de Lezo, 14, PASAJES ANCHO (Guipúzcoa). Ordainketak, argazkiak bidaltzerakoan, zuzenbide berdiñera jiroz egingo dira.

Epea: Lanak garagarrillaren amabost bitarte onhartuko dira.

Erakusketa: Pasai Antzioko Herri etxeko liburutegian erakutsiko dira. Hasiera uztailaren 5'an emango zaio. Amaiera, bukaera, berriz, uztailaren 13'an. Sariak ere egun hontan bertan banatuko dira.

SARIAK:

ZURI-BELTZEAN 1.^a Txapela, kopa ta 3.000 pezeta
2.^a Kopa ta 2.000 pezeta.
3.^a Kopa ta 1.000 pezeta.

Epaille edo Juradoak bereziki bost lan geiago aipatu tuko ditu, eta sariak jasoko dituzte.

DIAPOSITIBETAN 1.^a Txapela, kopa ta 2.000 pezeta.
Epailleak beste hiru lan aintzat hartuko ditu eta bereziki aipatu sari berezia emanaz.

SARIAK PASAIKO ONENENTZAT:

ZURI-BELTZEAN 1.^a Kopa ta obariak.
2.^a Kopa ta obariak.
DIAPOSITIBETAN 1.^a Kopa ta obariak.

ZUMARRAGA

IZPAR XORTAK

Barru bero aundi batek inguratutik, joan dan Loreilla'ren lauko ZERUKO ARGIA'ren bertso sailean, irakurri ditugu, gure erritar Justo Baltzategi jaunak argitratu dituen bertso jator eta mamitsuak.

Gure luma guztiz aila arkitzen da, bertso jator auek apaitezko, Baltzategi Jauna: —Abeslari taldean guztiz ezaguna degu zure malla.

Gaur, bertsolari mallan, erakutsi diguzu gaña.

Ta ZERUKOARGIA'n aipidedunak billatzen egin dezu alegia.

Baño jakin ezazu arpidedunak bitzeko zure eskuetan daukazu gaia.

Idatzi-ba sarri-sarri, Euskal kultura'ri buruz zure naia.

Eskatuaz lan ontaroko zure biotz baia.

Ziur gaude ontan arkituko dezula zure gogoaren atsedean kaia.

AURTZOEN LENEN JAUNARTZEA: — LOREILLA'ren arian, gure Txadon nagusian, iruregundik gora aurrek egin dute lenengo jaunartzea ERDERAZ; Aurtxo anetan entzun ditugu: Xabier, Iñaki, Miren, Aintzane, Antziñe, ta abar.

Ogeita amabik bakarrik egin dute EUSKERAZ. ¿Non da gure garurko gurasoen Euskera maitasuna? ¿Galduko ote gera?

AZKARRAGA

I R U R A

Lengo illean ezkondu diran irurarrak auek dituzte:

Juan Jose Gabellanes, Lizarza'ko Maria Goikoetxea'rekin, Joaquín Lasa, Tolosa'ko Maria Karmen Olalde'rekin, eta Maria Dolores Arrese, Zizurkil'ko Pedro Argia'rekin.

Iru bikoteeri zorionak opa dizkiegu.

Orain ezkontz-deietan daude: Maria Rosario Laplace, Zerain'go Joaquín Arakama'rekin eta Arantxa Iturbe, Lizarza'ko Jose Aguirre'kin.

Aueri ere urte askotan opa dizkiegu.

★

Iruin'go nagusia zan Inazio Iñurieta ta Etxe Zuri'ko nagusia zan Pako Arsuaga il zaizkigu. Bi auen eriotzak pena aundia utzi dute errian eta aien animeen aldeko eleizkizunak jendez guztiz osotak izan ziran. Biyoen alargunei ta seme-alaba guztiei gure samiti-agurra.

★

Maiatzak 18'n umetxuen lenengo Jaunartzea izan zan gure errian. Guztia 12 ziran: 6 euskeldun eta 6 erdeldun. Eleizkizuna bi itzkuntetan izan zan. Eleiza bai jendez, bai lorez oso poliki zegoen.

★

Irua'ko "SHARE" gizarte - lekua berriro zabandu dute, erabat eta gusto aundiakin berriro ondo-

ren. Egunari Meza'kin asiera eman zioten eta batzarkide arteko jatordu eder eta luzeakin bukatu.

★

Erria argiz jazten ari da. Lengo argik gutxi ta eskazak ziran. Oraingoak asko ta indartsuk. Pruebetan ari zaizkigu ia ta eraketa laxter bukatu dute.

Azken urte auetan, udara ta udazkenean batez ere, oso larri ta estu urakin ibilli genbiltzan. Igaz, naiz legorte aundia izan, anbestekoa izan zan, Etxezarreta paper-olak bere urak erriari ematen zizkiolako. Aurtien ia ez da ur - mixeririk izango, noski. Erriak bere urak ditu ia. Laskibar aldean arkitutako urak laxter asiko dira Agerre'ko urtegira jasotzen.

Ez dago esan bearrrik jendea pozik dagola bai argiak bai ura ikusteko, batez ere etxeoandreak.

Emendik zoiroan Alkate jri. ta kontzejaleei erriari olako aurrekada eman diotelako.

★

Donosti'ko gaxotegi nagusian aste batzuk eginda gero etxeratu dira Maritxu Olano ta Anjel Pagola. Tolosa'ko gaxotegian dauzkagu, berriz, Laskibar'ko Angel Lasa ta Sagastipol'ko Alfonso Gonzalez.

Lenbaitlen osatu, etxeratze.

BIZKAIA

ONDARROA

ONDARROA TA ARRANONDO

«Kresala» irakurgaia artu, zabaldu ta irakurten asi orduko, laster dator erri deitura bat: «Arranondo». «Errekarte ta mendi egal zoko batean dindilizka dagon erri koskor bat da gure Arranondo...»

Benetan maite eban Txomin Agirrek Arranondo eta kutun zitun bertakoak: «Ederra ta Arranondoko eleizea», «Arranondoko emakume garbi-zaleak»... eta abar. Lore ta txalo, erruki ta maitasun, gaitzeka zitun berak Arranondotzat.

Laster ezagutu ebe nirakurleak Arranondo ori Ondarru zala. Bere agerpenak, jazoerak, zertzeladak, bizitzako gora-berak, ezipai barik konturatu eragiten eben izen orregaz eskutaten eban erriaren izena Ondarru zala.

Nik eztaikit zegaitik izen berberakin agertu ez, ain zeatz eta ain garbi agertu ta erakustekotan, erriaren nortasun osoa.

Azkueren esanetan Txomin Agirre bildurtia zan, ontasunez beteriko gizon asko agertzen diran antzera.

Ba dakit burukomin asko euki zitula gizon batzuen izatea oscegi eta beteegi agertu ebalako. Bear ba da egiten asi eta amaitu baiño len apurtu edo galdu eragin eban beste nobela bat, orixegaitik eten eban. Geroko esanen bildurrez. Garai aretako bizikerako norbaitzuk ar-

giegi ikusiko ta igarriko ziralako bertan.

Baifia goazen aurrera.

Nundik artu ete eban Arranondo deitura ori?

Geienak uste dabe Ondarroaren izki edo letren aldakuntza egiaz osotua dala. Ii ia atzekoz aurre gure erriaren izena jarrita.

Liburu batzuetan eritxi ori igartenda. Villasante berak, bere Literaturako Historian, ai ta garbi esan ez, antzerako bat erakusten dau: «Ondarroa, que en la novela aparece camuflado con el nombre de Arranondo, que consta casi de las mismas letras».

Ezin ukatu gertaera ori.

Baifia Ondarroako toponimi pixkat ezagutu ondoren, tokien izenak jakin ezker, ba dirudi izen orren muina erriko toponimian billatu ta bertatik atara ebal.

Izerdi asko ez da bota bear Ondarruko etxe artetik urten eta «Arragueta», «Arrandol», «Arrandoreka» eta abar billatzeko.

Lengo gizaldietan Berriatuk eta Ondarruk erabilten zituen tokien jaubetasunari buruzko asarreetan eta mugaen eztabaidetan, bein baiño gelagotan agertzen da Arrandoreka izena muga tokitzat.

Beraz, Txomin Agirrek Arranondo izena Ondarruko toponimian aukeratu ebal eate egi kutsudun eritxi bat agertzea dala uste dot. Eta ori da nirea.

JAIOTZA

Ondarruko Etxaburu-Aizpurua, bostgarren seme-alabagaz poztu da. Aurtxoaren izena Etor. Zorionak biotzez guraso ta sendi guztiari.

A. ZUBIKARAI

NAPARROA

B A Z T A N

FESTAK

Salbatoreak igaro dira eta Iruritarrek beren herriko festak ospatu dituzte. Aintzineko urtetan bezala aurtengo Salbatoretan yende aunitz ibili da, batez ere ortzegunean eta igandean. Urtero bezala Salbatore egunean Meza Nagusi ederra, gero meza ondoren eta oituriari yarraikiz eskual-dantzak. Erreboteko partida esku-huskako pilota partida eta bai bizikleta lasterketa izan dituzte eta azkenengo egunean ikusgarri eder bat, Baztan'go dantzarien arteko fandango txapelketa. Xapelgo hontan borts bikote ari izan dira eta ohien aitaldia guziz ederra izan da.

Juradoak bere erabakia hartu ondoren, auzia gisa hontan moldatu zuen:

Irabaztaleak edo Txapeldunak: Maritorea-Gofi Aizkundarrak.

Bigarrenak: Dorregaray-Azkona. Iruritarak.

Irugarrenak: Elizetxe-antxordoki. Erantzuarrak.

Laugarrenak: Iturriria-Meoki. Lekaroztarak.

Bortzgarrenak: Soule anal-arrebak. Arizkundarrak.

Gaztetxoak ere beren Xapelgoa izan zuten eta hortan neskatikoak bakarrik ari izanak dire. Zazpi neskatiko pare zein-gehiagoka eta de-

JAIOTZAK
nen gañetik lekautarrak irabaztale.

Hemen dantzarien gora-berak: Irabaztaleak: Mari Jose Gofi eta Mari Karmen Iribarren. Lekaroztarak.

Bigarrenak: Almandoz Sarasola. Elizondarrak.

Irugarrenak: Torres aizpak. Arizkundarrak.

Eta gero bertze gañerakoak berdin. Irabaztaleak Sari ederrak eskuratu zituzten eta etzen inor gelditu bere saritxo hartu gabe.

Beti bezala plazan soñu ausarki eta gazteria naiko dantza' eginik munduko aferak antolatatu dituzte. Bestak igaro dire eta orai Arizku' goak eta Erratzu'koak badatortzki-gu.

PILOTARIAK

«Club Deportivo Baztán» deitutako kirol batasunak antolatutik, Elizondo'ko Antxitoneko trinketea pilota txapelketa yokatu dute. Txapelketa hau paletazkoa izandua da eta gomazko pilotarekin, bereharta amabi pilotari bikote aritu direlarik eta bi malletan berexiak. Martxo ta Apirileko illabetetan izan ditugu partidak eta Mayatzaren 4' ean gintuen «finalak». Lenbiziko mallako Azken-Partida, Garmendia ta Sagastibelza, Txatxin ta Plaza' ren kontra yokatu zuten (lauak elizondarrak). Haste hastetik gudukaldi atakatua izan zen adoste aunitz eginik, baina azkenean Garmendia ta Sagastibelza'k garaipena ardietsi 40-35 irabazirik. Bigarren mallakoetan, Galarregi analak elbetarrak, Danboriena ta Maisterrena lakautarren kontra. Partida hau ere arras atakatua izan da batez ere ogei ta amar tantoraño, gero elbetarrak nausitu ziren eta partida airez aire irabazi 40-33. Galarregi analak ongi ari izanak dira eta lauetan hoberena Alejandro elbetar mutiko gaztea.

Xapelgoaren gora-berak hemen: Lendabiziko mallakoak. Txapeldunak: Garmendia ta Sagastibelza. Elizondarrak.

Bigarrenak: Txatxin ta Plaza. Elizondarrak.

Bigarren mallakoak. Txapeldunak: Galarregi analak. Elbetarrak. Bigarrenak: Danboriena ta Maisterrena. Lekaroztarak.

Zortzi pilotariet edergailu onak eskuratu zituzten eta ikuslarren aldetik esku-zarta ederrak beren ohoretan. Txapelketak izan du arrakasta eta yendea kontent dago.

M. IZETA

Y U R R E

GIZON ERRALDOIA

Umetatik eta egunero ikusi izan doguzan —gauza, abere, gizaseme— naiz-ta buru bidun ankabakarrak izan, eztautsagu garrantzirik, inportantzirik emoten eta, alan bizi izan gara gu Yurre-tarrok, baña, ona emen non dogun irakurle askoren ulerik kirruena arteztu ta zutituko dauan gizon arrigarria.

Ezin esan neike zein mende, gizalditakoak izan ziran, baña-asabatatik belaunik-belaun jarraituz, ume nintzala entzuna dot, ba-zirala iru gizon Bizkaia' n indarrez ta soñez neurri bageak: Otxaran'goa, Markina'ko Eulizki eta eztaikik nongo Ilario Pitiz. Orain, eta aspalditik, beste bat dogu txantxetakoak ezta; legeko izena Juan Olasari dau, adixkideentzat "Txurri".

Adixkide erraldoi onek eguneroko ogia irabazteko, eta bideetako erean- ekarrirako berebilen ateak estuegiak diralako, oñez egiten dauz egunean amar km. Proba-idirik indartsuenaren adar-etan eskua jartzen ba'dau, eta abereak aldegin gura ba'leuka, adarrak galdu bearko leukaz. Erririk-erri izaten diran ijito, kitanoen artzakaz borroka gogorak izan dauz eta beti garaille; audogu ba, orainarte ots-zarata barik ixilik izan dan gizona.

Norbaiti ezautu-minik sortu ba'litzakio, jo begi Urkiola'ra ango deun ospetsuaren jayetara, eta bertantxe ikusi al izango dau basabei-narruzko jake gorri ta beorraren azal baltezeko praketan; amabost kiloko makilla eskuan eta 25-30 kilogaz ornidutako janari-zorrea bizkarrean.

Gure gizon-katxarro onen betik gorako eta zabalerak azaltzaz ezlitza-kik erreza izango, ze, ikusten dodan bakoitzean andiago ta lodiago iruditzen yat. Esan neioke, ostera, lagunarterakoa ta biotz-zabala dala; bai-ba, olako bulararteak alako biotza.

Agur Urkiola-zaleak; eta otoi gure Andoni deunari egun argi ta bakesuak eskaturik.

Juan zan urtean, igandez, bertako jaya zan oraindik, Durango'tik gorako bidea artu neban, baña Mañari' n nai-ta-naiezko mendira bidean jarri ninduben. Lenengo, Mugarra'ren gallurretik, eta geroago Sabigain'en bizkarretik begirakada luze bategaz agurtu neban deun doatsua; ezin nintzan urreratu geiago eta uurtan... oge ganean egon bearko.

A. LANDAJUELA

GALDAKANO

BILBAO'TIK BEHOBIARA:

Egunotan, Orrilla'n 26'gn. Bilbao'tik Behobia'rako izango da berebil-bide nagusia, «auto-pista» gaztelaz esaten yakona. Basauri'tik Zornotza (Amorebieta)'rako zatia.

Bide zabal arilaingarri ori, gaztelaz «peage» esaten dautsenhori dala-ta, ainbat idatzi dabe azken aldian Bilbao'n argitalduten diran egunero izparringiak, egunkariak bide orren gain da obariak goral-duten, eta ,orretara izango diralaku gagoz gu be bide ori egiteko eralgiko dabezan millo morduak jakin ezketiño, baifia, guk dakigunez beintzat, eztabe izki bat, letra bat be idatzi orreek, igaro biar daben erri askotan egingo debazan kaltiak, erri orreitako bat baiño geiago erdibituta itxiko daituzalako: Zetan esanbeez lurraldiak atsituten dautsoenai, lur orreek guztiz erdibituta eta batetik bestera igaroteko bide barik edo, urrundik bi-dejarten dautsezalako. Esan doguna dala-ta, negar malkorik asko ikusi doguz baserritar asko eta baserritar ezitiran bigijetan. Eta, ezta zati txikerra gure erri onetan atxidu edo arrapatzen dabena, amaila anei-neurkin edo kilometro dira luzeran Galdakao'ko errijan atxitutzen daituzanak ta, bardin esan gintzake Zornotza'ko errijan

be. Edozeineñ dakitan lez bide onak errieen aberastasuna izaten dira eta, berebil-bide ori be izan litzake, baifia, ez beste edozein bitzabal izan litzaketen beste, berak daraman berezitasuna beste bideetatik bardingia edo diferentia dalako. Bide onen arauzak sarigarri dau-ta, ba' litzake urrengo baten sakonado astinduntia, argibide geiago esku artian ba'doguz beintzat.

EZKONTZA:

Orrilla'ko 22'gn. ezkondu ziran Usansolo'ko Ander Deuna'ren txadonan, bertako Berasategui'tar Itziar neskatill liran euskeltzalia ta Bengoetxe'ko Barreneitxe'tar Aneder adixkide on baizen euskeltzale jatorra: beraz euzko sendi barri bat giago dogu arrotsaletuaz yuakun euzko erri ontan. Zoriontsuak izango aal zare Ander eta Itziar artu barri dozube nbiziera ortan, seme-alaba eder batzuk ekarriaz ludira, sendia osotuaz beren pozgarri izan daitezcan.

AUZO-JAIK:

Orrilla'n 25'gn. Firestona errizkan ospatu ebesan bertan urtero lez egiten dabesen auzo-jaiak, baifia, egun ortan eneban etxe ingurutik urten da, eztaikit zelako jaiak egin dabesan; dakidana bertan iza nzirala «Andra-Mari»'ko jan-

ERRENDERI Z A R A U T Z

BI ITZALDI

«Xenpelar-urtea» dala-ta, bere ohorez lan egiten ari dan batzordeak bi itzaldi bikaineratu dizkigu illabete ontarako.

Lenengoa, illaren 18'an izango da eta bigarrena, illaren 20'an.

Lenengo itzaldi ori, bertsolari go-rengo ta idazle trebe dan, Iñaki Eizmendi, «Basarri»ren gain joango da.

Eta jakina, «Basarri» bertsolari bezala ona izango da, baina izlari bezala ere ez da makala. Koldo Mitxelena'ren omenaldi artan, itz-neurtuan egin zuen itzaldiaz oroitzen zerate?

Bai, «Basarri»ren itzaldia berezi-berezia izango da eta gañera, apaingarri bezala, Xenpelar'en bertsorik onenak kantatuko dizkigu.

Bigarren itzaldia, Aita Zabala, jesuita'ren gain izango da, «Xenpelar'en bizitza» gai arturik.

Josulagun jakintsu onen itzaldia oso interesgarri deritzaigu, Xenpelar'en bizitzaz aparteko liburu bat egiten ari dala dakigunez, motibuak ditugu orrela izango dala ziur egoteko.

Gizon onek eman ditun pausoak, etxez-etxe, baserriz-baserri, gure bertsolari aundiaren berri jakiteko ez dute neuririk. Jainkoak beste inork ez daki zenbat denbora daraman liburu ori moldatzen. Zenbat gauz, guk ez dakizkigunak, illunpean zeudenak, argituko dizkigu.

Benetan, Aita Zabala'ren itzaldia ere entzuteko modukoa izango da, dudarik gabe.

Itzaldi abek, esan bezala, ill onen 18'an eta 20'an izango dira, arratsaldeko 8'etan «Salon Parroquial» deritzaion aretoan.

Irakurle, itzaldi oiek entzun gabe eztaitez gelditu eta lagun eta adiskideak ere eraman entzuterat, etzerate damutuko.

BATZORDE BERRIA

«Touring»ek batzorde berria aukeratu du. Lendakari, Dabid Otegi; ordeko, Luis Oyarbide; idazkari, Dabid Insausti; diruzai, Inazio Elizondo; kondugille, Juan Esnaola.

JAIOTZA

Felix Polo Etxaniz'en emazte dan Bittori Martikorena'k mutiko bat izan du eta Alejandro izenez kristautu dute. ;Zorionak!

ANARBE

LAUSARE

ANARBE

GAZI - GAZAK

¡Kaixio Txakartegi laguntzarra!

Eztautsut laguntzarra deituen, zarra zaralako, ezpada be aundia zaralako.

Beñola, lagun bat alan agurtu neban: «¡Eemen, gure aspaldiko laguntzarra!».

«Aintxiñakoa bada, zarra be bada» —oartu eustan adiskide batek; baiña nik une artan esan nai izan nebana auxe zan: «Emen gure aintxiñako lagun aundia».

Nik txiki-txikitan ikasi nebazan alako esakerak eta bakixu, bakotxari bere grifitxoak urten egiten dautse noxik bein. Ono? Txarto? «Tzar» ori, destañez be erabiltzen dala, badakit. Esaterako, «Ori Gibelondo dok izateko astotzarra!» esaten badogu, gizonari irain egiten dautsogu. Alderantzira, asto lirain guri-guri baten aurrean «¡Ori dok astotzarra!» esatean, astoari goralmen aundia egiten dautsogu.

Beno Koxe; Mendexa, itxasaldeto erizkatxoa da-ta, zuk bakixu «Laguntzarra» aurrez erabiltzen dala Lekeitio, Ondarry, Elantxobe ta Bermeo aldean. Goralmenez erabili be. Orregaitik, barriz be, ¡Kaixio laguntzarra! di-rautsut.

Eta orain, or doa zuk aspalditxo bialdu eustazun izkirimiria:

«Lenagoko abadeak oñaz egurastu edo pasitzen ziran, eta Mendexakoa be alan ibiltzen ei zan, bere liburutxoa eskuan artuta baserri inguruetan zear. Ikutza'ko mutikoa iko zugatzaren ganean egoan. Abadeak, andik igarotzean itandu ei eutsan:

—Txotxo, zer egiten dozu or?

—Ik eztaukak ori zertan yakiñik —erantzun ei eutsan.

Abadea arrituta lotu zan erantzun orrekin; ikutza'ra yoa eta aitari konteu semearen lotsabakokeria.

Apazak alde egin ebanean, aitzak semeari lotsak emon eutsosan, alako erantzunik etxakola emoten abadeari, esanaz.

—Zelan erantzuten yako ba? —mutikoak galde aitari.

—Yauna ta berori esaten yakkok abadeari.

Urrango egun batez abadeak mutikoa ikusi ebanean etxe inguruan, aitzak ezer esan ete eutsan asmau nai izan eban, eta galdetzen dautso aurreko egunean lez:

—Txotxo, zer egiten dozu or?

—Jauna ta berori, jauna ta berori —erantzun eutsan mutikoak ainbat aldiz.

Orduan apaizak:

—Txotxo, nok esan dautsu ori esateko?

—Aitzak esan yaustak, iri ori esateko».

Nik, lengo egun batez auxe be entzun neban kalean.

Izkirimiria ala igarkizuna?

—Txomin; noiz asi bear az ba lanean?

—Jubilatzen nazanean.

Orra laburkiro gauza asko esan da. Agiri danez, Txomin'ek be antz-emon dautso etorkizunari, zar-sariari dagokionez.

Astotxua bai etorran taka-taka, bizkar-ganean zagi eder bat ekarrala.

—Astotxoa; ardo ona al dakazu? —galdetu eutsen.

—Berak esango dau! —erantzun eutsan astotxo yakintsuak.

Bai Txomin; garaia datortsunean berak esango dautsu zuri be.

Zeregintxo batzuk atondu bearra aukola-ta, Donostira yoa zan Gibelandi'ko Praixku. An bizpauru egun igarota etxeratu zanean, andreak, maxkal zamar biurtu zala oartu eban. Yakiña, emaztea arduratan, oiturako lanetan, senarra nagi ikusita.

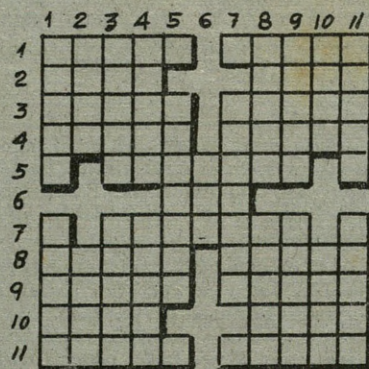
Irugarren eguna igaro zan itxuli zanetik. Baskal-ondoan atadiko armallan exeri zan; emaztea be bai bere ondoan. Antxe egozan biak, ollo-ollanda ta ollarrak erabillen yoka-legeari begira. Batez be ollarrak, plaza-mutilla irudian aureskuia egiten jaren erreberentzi ta ziarretarakoak! Senarrak, ixillunea ebagitearren edo bai diñotso emazteari:

—Ikusten dozu? Gure ollarra argi ta bizkor dabil.

—Bai; ezagun da, ori eztala Donostian izan —erantzun eutsan emazteak.

ABELETXE

ITZ-GURUTZETUAK

AGERPENA

10: ztrA. Iren. — 11: azoA. Izara.
ger. rekum. — 9: Iruki. Aragi.
6: Kok. — 7: Arabegi. — 8: Le.
4: ztruz. Sakon. — 5: Onulati.
2: Aide. Adar. — 3: Txori. Ekusi.
GOITIK BERA: 1: Goibe. Amilu.
Uger. — 11: Urina. Amila.
12: — 9: Iduki. Ikara. — 10: Laso.
108: — 7: Esakera. — 8: Makar. Ge.
4: Berun. rakal. — 5: Izukari. — 6:
2: oixt. Ertz. — 3: Idoro. Aguro. —
ZEARRETARA: 1: Gatzu. Eliza.

ZEARRETARA: 1: Gezal, gatzerre. Jainkoarenetxea. — 2: (aa) Txorien txinta. Egal, kantoi. — 3: Arkitu, atzeman. Bizkor, laister. — 4: Menasta, meatze. (aa) Latz, lakatz. — 5: Arrigarri, gelgarri. — 6: (aa) Bibril, borobil. — 7: Mintzoera, izkera. — 8: Bekar, pista. Itzal, mospel. — 9: Eduki, izan. Beldur, larritasun. — 10: Arlote, alfer. Igari, igeriketa. — 11: Guriña, guia. (aa) Gogo, arima.

GOITIK BERA: 1: Goitik berakoa, aundiera. Baezpadako liñua. — 2: Senideki, urko. Adats, ardaska. — 3: Egaztitxo, xori. Begien eginkizuna. — 4: (aa) Guraso gabe. Barren-go, bizi. — 5: Aolkulari, onu-emalle. — 6: Geiegi jan. — 7: Egurak dituan adar-tokiak. — 8: Ibai ta erreka ertzetako arrixkak. (aa) Setati, kaskagor. — 9: Iruin, ardaztean ari. Okela. — 10: (aa) Ijitoen abere dantzaria. Zikiratu, osatu. — 11: Ajola, ardura, Mairidire, oeko zapiak.

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki ditek merke ta ondo ematen.

Fermin Calbetón, 4
DONOSTIA

Muebles Inchausti

Lasarte'n dagon etxe on b[atek] eskeintzen dizu ostatu, an dauden gauza zoragarriak bixitatzaera prestatu. Apain, dotorez, berdiñik ezta; iñola ezin puskatu, MUEBLE bearrez baldin b[atek] INTXAUSTI'NEAN eskatu.

Estación, 19
Urrutizkiña: 97580
LASARTE

Tomás Eizmendi'ren Jatetxea

Zumal erritlik metro gutxira, ibai ertzean par-irriz, etxe polit bat zure zal dago euskal kutsu zoragarri. Arral, barazki, aragi eder; nai dan aukera janariz, jatetxe au beln probatzen [duna] laister azaltzen da berriz.

RESTAURANTE TOMAS EIZMENDI
Curva de «Chiqui-erdi»
Tel. 86-13-90 ZUMAYA

CAJA LABORAL POPULAR

(LANKIDEEN AUZO-AURREZKI ONTZIA)

— DIRU - PRESTAKETA ELKARTEA —

Aurrezki kutsa onen laguntzak: — gizarte-saillean
— diruketa-saillean
— lantegi - zuzendari-tza saillean

ZUK AUERRERATUTAKO DIRUAREN BIDEZ, LANGILLE ASKORI, BERE LAN-SARI PREMITIK IRTETZEKO BIDEA SORTUKO DIEGU.

Laguntza ezin obeak, etekin eta irabazirik aundienak eta illeroko sari ederrak eskeintzen ditugu.

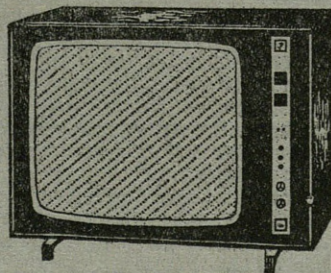
Gure landolak erri auetan idikiak dauzkagu:

Mondragoi
Aretxabaleta
Elorrio
Barakaldo
Ondarroa
Andoain
Plazentzi -Soraluze-
Oñati
Ormaiztegi
Beasain

Gernika
Zumarraga
Elgoibar
Markiña
Bergara
Altsasua
Eibar
Tolosa
Pasai San Pedro
Errederi

Gazteiz
Bilbo
Legazpia
Irun
Durango
Amorebieta
Azpeitia
Ernani
Zarautz
Sestao

Azkoitia
Munguia
Yurre
Bermeo
Lasarte
Santurce
Zumaya
Donostia
Iruña
Deba
Anzuola

23.500 pezeta?

Ori bai len!...

ORAIN... EGUNDOKO TELEBISTA-ONTZIA EROS DEZAKEZU:

13.946 Pezetetan

LANTEGIAN BERTAN ZUZEN EROSIATZ!

PYRAMID TV

23 ONTZAKOA UHF
(Lege-marka)

BIKAIÑA, BIKAIÑETAN BADA; IDURI TA SOIÑU JATORRA. BI URTEKO BABES ETA ERANTZUPIDEA. AGERPEN IKUSGARRIA TA GAURKOENA. GEROKO KOLOREZKO SAIOETARAKO AUKERAKOA; BEREZ-ERAGIÑA; PRANTZIA'KO TELEBISTARAKO EGOKIA; KONPONKETAK EGITEKO ETXEAK DITU GIZON IKASIAK. ETA ORDAINTEZKO ERREZTASUNAK ERE, IZAN DITEZKEN ONENAK DITUGU. ETA ERRIETARA ERAMATEAGATIK EZ DIRA PREZIOAK JASOKO.

Erakustegi ta salmenta:

Galdona

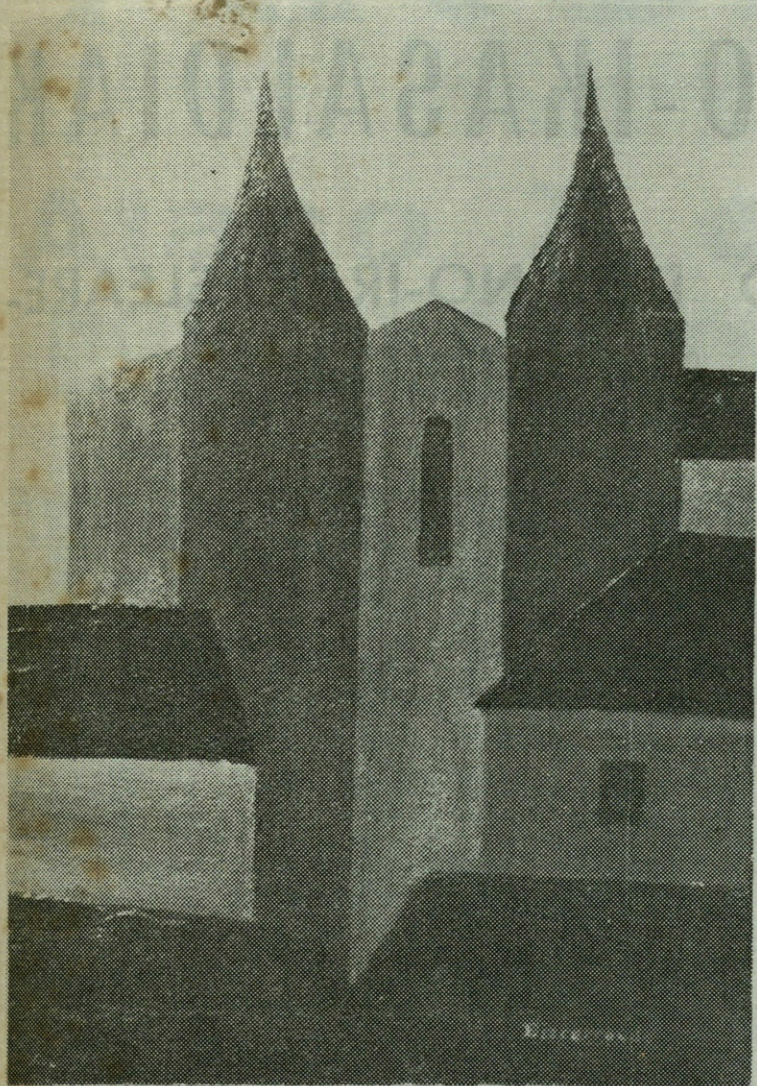
Avda. Madrid, 9

Urrutizkiña: 26.991

DONOSTIA

KULTURA GAIAK

BIZKARRONDO

Denok bizi ditzagun
illunaren barruan
gure amets ederrak

Anima illun. Idealik ez. Idealak bai, bañan illunaren barruan. Edertasunak eskutik artu gaitu. Ez dakigu zergatik; ez dakigu zertarako. Ez dakigu noiz arte. Ez dakigu. Nai degu; maite degu edertasuna. Maite degu zuzentasuna. Animaren barren-barrenetik. Ez dakigu nor geran; ez dakigu nora goazen. Ez dakigu nun bizi geran. Nor lagun, nor etsai? Nun Jainko? Ementxe nago, Bizkarrondo-k utzitako erakustaldiari begira. Itzik ez. Paisajeak, bai. Bizitza geigo. Bizitza, artua. Bizi-naia, bizitua. Gure amets ederra, bizi naia ta edertasunaren maitasuna. Gure lana, egoneziñaren malkoa. Malko egunak. Fede egunak. Bizitzaren egunak. Gaur bizitza, bizi-naia ta lana. Noizbait arkituko al-degu atsedena. Betiko atsedena.

OTALORA

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA
BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK
HERNANI, 4 — DONOSTIA

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros
Municipal de San Sebastián

Banen baneko azlyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira Joan
etorriak.

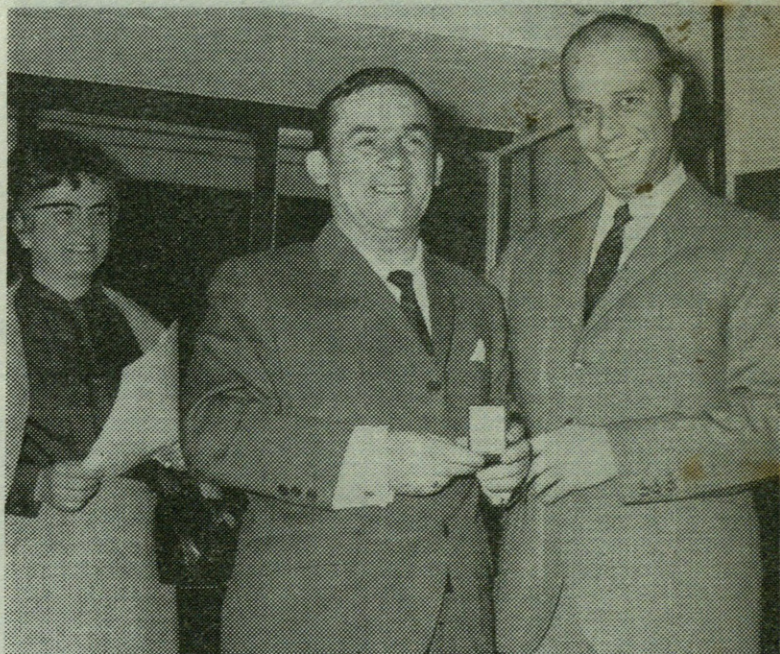
SARIKETA BATEN ALBISTAK

Juandaneke Maiatzaren 15'ean (Asentzio egunean) Bilbon Bizkai-ko Aurrezki Kutxak gai oneitarako daukou gelatau sari bauatzea izan zan.

«Hermandad Ferroviaria» esaten iakon alkarteak antolatuta, txapelketa ontan parte artu dabien artistak, lan baliotsuak azaldu ziran, kostako aikien maiburukoari erabagiak artzan sariak emateko, batzuen artean beintzat, baña batenbat izan bear da margo sallean, A. de Raymond, izan zan saritua urrezko medallakin. Bodegoi bat ederto egiña zeukan, ta beragaitik saria irabazi zuan.

Larrinaga'tar Alberto jauna, beste txapeldun bat, au argazki sallean, iru argazki ziran bereak, bat ferrokarril gauzakin ataratako bodegoi bat, beste bat, Begoñako elizearena, ta irugarrena, mendizala batzueri ataratakoa, irurak ondo lortuak eta ederto egiñak.

Ezda arritzekoa gai ontan, lenengo saria irabaztea, argazki asko ikusi dautzot, eta beti ezin obeak.

Larrinaga jauna, «Hermandad» eko buru diranen eskuetatik artu barri dauan saria, pozik erakusten.

«Larry» margolariaren anaia da Alberto jauna, ta anai bien zafnetako odola, artista odola da ikusten danez, zorionak eta jarrai bidetarik.

Besteen barririk ezin emon dautzuegu asti gutxigaz ibilli gintzan, eta aldegin bearra euki gendun.

ARAMOTZ

ANTZERKIAZ

«IBAÑETA» euskal izatearen erantzuna

Biarritz eta Baiona'ko antzoki nagusian «Ibañeta» Bidasoz beste aldeko euskalduneri agertzeko asmotan dira. «Ibañeta» da Piarres Larzabal'ek sortu duen azken antzerkietako bat, eta ill onen azken ostiralean Biarritz'en ta datorrenaren leen ostiralean Baiona'ko teatro nagusietan, bere neurrian agertzeko asmotan dugu.

Ia norbait ortaz mintzatzen zan itxoin dut. Ez du neork aitatu are; ta iñolaz ere onartu ez dezakedana joan dan urtean «Matalas»ekin gertatu zana «Ibañeta» rekin ere berdin gertatzea da.

Matalas'ek zer ikusia aundia izan zuen ipar-aldean; «Ibañeta» irakurria dutenez gero, bertan agertzen dana ez dela txantxetako gauza, da nere iduria, ta iñolaz ere gure artean ainbeste antzerki ez ditugunez, ixiltzea, euskaldun ez diran beste norbaitzuen jokua egitea iruditzen zait.

Barka beraz Piarres'eri buruz ni aritzea; barka Piarres'ek darabilzkin gaiak nik aitatu bear izatea, baina Piarres adiskide ba dut ere, bere antzerki lanak guztiontzat jakingarri direla da ene ustea.

Antzerki idazle da, bat baldin bada euskal errian, eta ez da batere igeslari. Gure arazoa benetan ezagutzen du naiz ta ollarraren menpean bizi, ta bere azken antzerkiak barnean daraman agertapen bat besterik ez dira.

Ez dut aaztu ez, Baionako antzoki nagusian «Matalas» antzeztu zutelarik egin zidan zirrada. Ondo go-goan dut leen emanaldi artan nola ibaiaren beste aldeko euskaldunak beren barneko izatea agertu zuten, ta Idiart ta Monzon jaunaren agerpen lana bein da berriz talotuz beren boza zeñen alde eman zuten.

Alderdi onetan ezer gutxi jakin zan gertatuaz; bein bat geiago ibai kaxkar bat aski izan zan gure ekintzak itotzeko, ta denon artean Matalas'en eriotza bein bat geiagotan, baita ere, alperrikakoa egin genduen.

Ez naiz ausartzen Matalas nor zen agertzea, ez naiz ausartzen euskaldun irakurleeri, jaun orren berri ez dakitela esaten, ez da posible euskaldun izan eta Matalas'en berri ez jakitea. Izatearen edo ez izatearen palta litzake ta ez dut iñor epaitu nai.

«Ibañeta» ordeu oraindik ez da antzeztu; bestean bezela izena aski da ze arlo darabilkin pentsatzeko. Gaur ere euskaldunok ba ditugu aunitz Karloman eta Erroldan, eta erriak aña Ibañeta. Egunean bizi dan antzez-idazle baten lana agertzen zaigu, ikusleak epaituko du, bertan diona onartzen duen ala ez. Piarres'ek bere egin bearra bete duela esan bearrezkoa da, inguruan bizi duenarekin osatu du bere antzerkia. Bizi di-tuen egiarekin, Ibañeta berri bat osatu du, bakar-bakarrak, barnean daraman jakite orrekin teatro era emanaz.

Roger Idiart eta Telesforo Monzon'ek lan ederra dute esku artean. Agertzeko erari buruz, ideiarik aurreratuena euskal texto oni eman nai dizkietenak tar-tean dirala, dakigun gauza da. Paris'eko Sorbona'tik etorriak diren auek, beren uriburutzat Baiona nai dute, ta Piarres'ek idatzia ontzat artu dute asmo oiek agertzeko.

Nafarra, oi Nafarra, euskaldun leena, Larzabal'ek idatzitako antzerki onetaz zuk zer zenioken jakitea ere merezi luke bal Ikusteko aalmenik izango al duzu?

IÑAKI BEOBIDE

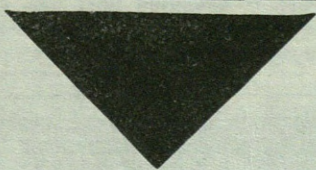
ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena,

¡JABON LAGARTO!

ECHABE

ETXABE' REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78
84 11 21

ZARAUTZ

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getarla, 10 - Urrut. 17751 Etxekoa 22700

DONOSTIA

Ainbeste irriketako Unibersidadea, bidean

URRILEAN ASIKO DIRA DERETXO-IKASALDIK

DONOSTIA-KO DEKANO-IRAKASLEARE- KIN ALKAR-IZKETA

Donostia-ko Deretxo-Iraskasgoko Dekano edo irakasle ohorenekoa, García Cantero jauna.

Sortu berri da Donostia-n Deretxo-Iraskasgoa. Irakasgu ontan za-
arrena dan Irakasleari, Deganoari, galdera batzuek egin dizkiogu.
Ona emen galdera ta erantzunak:

—Irakasgo au noren sallean an-
tolatuko da?

—Donostia-ko Irakasgo au, Valla-
dolid-ko Unibersidadearen sallean
arrituko da. Onela sail onetan, bi
Eskubide-Iraskasgo izango ditugu:
lenengoa, lendik Valladolid-en de-
guna, ta bigarrena Garagarrillaren
6-garrenean, igaz sortu zutena Do-
nostia-n.

—Noiz eta nun asiko dira ikasal-
diak?

—Donostia-ko Irakasgo au, 1969-
garren urteko urrillean asiko da.
Aurten lenengo ikasaldia eskeini-
ko da. Urrango ikasaldiak elkarren on-
doren antolatuko dira. Onela bost
urteren buruan Eskubide-Iraskasgo-
ko lenengo ta bigarren Ikas-saille-

ko salo guziak burutuak izango dira.
Auek, gaur Lizentziatura iristeko es-
katzen diranak ditugu. Oraingo,
Miraconcha-ko Ikastetxean eskeini-
ko dira ikasaldiok. Gerora, Ibaeta-n
antolatuko dira ikasaldiok.

—Zein Irakasle izango ditugu?
Oiek billatzea erreza izango al da?

—Emen ari naiz, lenengo ikasal-
diko irakasleak inguratu nairik, ale-
giñean. Jakiña, kontu auek ixillik
gorde bearra det. Unibersidade be-
rriok, ortarako bide zabalagoak di-
tuzte. Irakasleak, leiaketa-bidez au-
kera ditezke. Denborale baterako
ere, artu ditezke elkarrekin itze-
gin da. Irakaslerik ezean, Irakasgo-lei-
aketak prestatzen ari diran «Dokto-
rrak» ere artu ditezke lan ontarako
gauza badira.

—Gipuzkoa-ko jendeak nolatan ar-
tu du berri au?

—Erdi-maillako gurasoak, seme-
alabei ikasteko aukerak eman bea-
rrean daudenak, oso pozik artu du-
te berri au; onela erreztasun aun-
diagoak izango bait-dituzte, eroso-
go ta merkeago ikasaldi auek be-
ren seme-alabei eskeintzeko. Ta ori
guzia etxea utzi gabe. Agintariak,
beren aldetik, goitik asi ta bekoeta-
raiñokoak, gogoz lagundu didate
oraiñarte; ta gerokoan ere ala la-
gunduko digutela, uste det.

—Gure lurrari dagozkion gauze-
tan, Irakasgo au nola agertzen da?

—Eziera ta Jakintzako Ministroak,
eztu emen Irakasgu berri bat gei-
ago sortu nai izan. Gure ontan, LI-
BURU ZURIAK erakutsi dizkigun bi-
detan eraiki nai izan du irakaskin-
tza guzia. Onela, alegiñak egingo
dira Gipuzkoa-ko gaietan bereziago
diran ikasaldiak etxe onetan eraku-
tsi ditezten. Batez ere, gure indus-
triari begira eskeiniño dira zenbait
jakite ta erakutsi.

—Gerora, gure Foru-Eskubideen
irakaskintza ere eratuko al da?

—Gure Irakasguan, alderdi guzie-
tako Foruen erakutsia piztu nai de-
gu. Gaur eztegu Forurik Gipuzkoa-n;
baiña lengo oitura ta lege zaarren
jakintza, aizatua ta arrotua izango
da, nik uste. Ortarako jasoko dira,
eskribauetatik eta beste aldetatik,
lendik bilduak dauden era bere-
ziak. Ta gai onek emango du aria,
«doktoratu» etarako itzaldi ta era-
kutsiak mamitzeko.

Ibaetan eraikiko diran ikastetxe nagusien arkitettoa, bere lanak
periodisteri adierazten.

—Irakasgo au, gerora Unibersida-
de oso bat prestatzeko asmotan
eraiki al da?

—Orrela esan dute bete-betean
irakaskintzako gizonik guenenak.
1951'garren urtean, Nazio guziko
Ikasleen Batzarrean, San Martin,
gaurko diputazioko lendakari-ordeak
eta biok gure lurretako Unibersida-
dea eskatu genduan. Orain «barru-
tik» lanean asi naizenean, asmo
orrek zer eskatzen duan obeto ikus-
ten det. Asiera narrasak lan guzia
bertanbera galdu dezake. Orrega-
tik, aurrenengo Irakasgo au bere
oiñez ondo ibiltzeko gauza egin
bearko degu. Asierak tajuzkoak izat-
en baditugu, geroko osabideak es-
keiniño zaizkigu, noski.

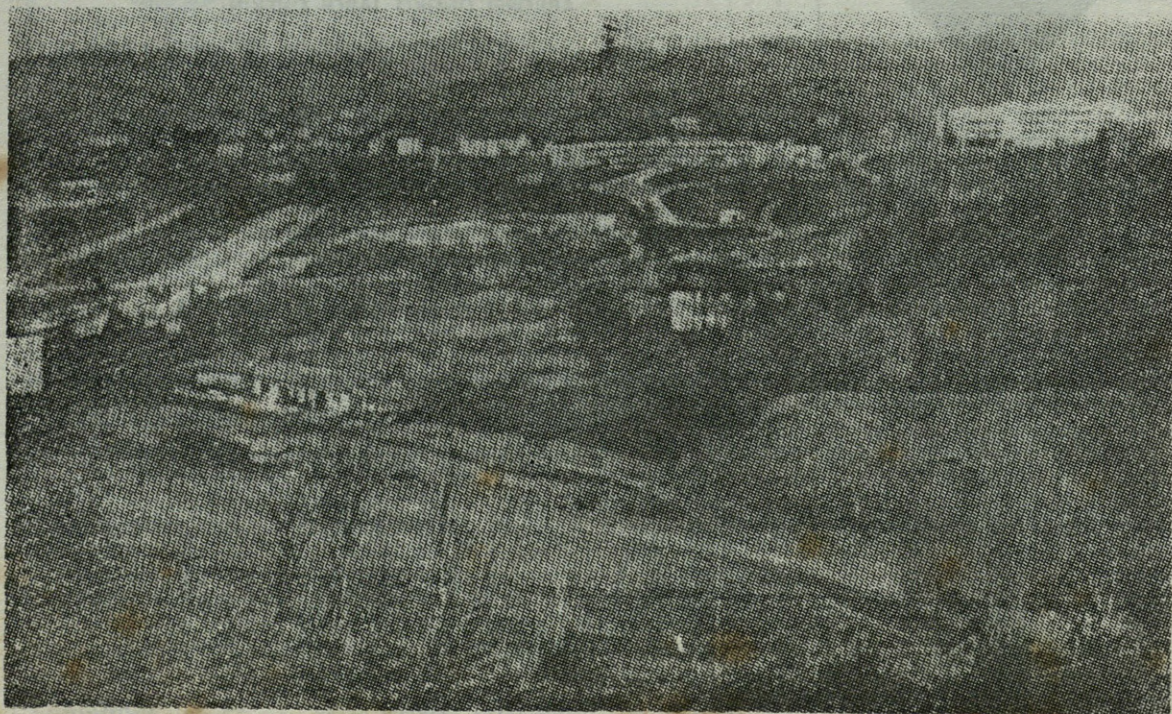
—Irakasgo ortarako, Oñati-ko si-
llua aukeratuko dala, entzun degu.
Guk dakigunez, bost sillu ba omen
dira Unibersidade artakoak. Oieta-

tik zein aukeratuko da oraingo
onentzat?

—Oraingo, Irakasgu bakarrak ez-
tu bere sillurik. Beraz, Valladolid-
ko Unibersidadekoa erabiliko da
gaurkoz. Gure onek gutxienez iru
Irakasgu iristen ditueanean, orduan
bai, erabaki ditekile sillu oietatik
zein aukeratu ditekene. Ortan gai-
tuak, erabakiko digute ori.

—Irakasgo berriaren zabalkundea
egitea komeni al da?

—Unibersidadea ezta salgai bat
dendetan erakustekoa. Ori bai, Ira-
kasgu onek dakarzkigun mesede ta
aukerak jakiñaraztea komeni zaigu.
Unibersidadeak inguruan sortzen di-
tuan aide ta erreztasunak, ezagu-
tzeak eta zabaltzeak dira. Eza-
guera ori zabaltzeko egiten dan gu-
zia, ondo baiño obeto etorriko za-
gu Gipuzkoa ontan.

Ona emen Ibaeta aldean Gipuzkoa-ko Unibersidadea eraikiko dan parajea.